

Neustein Fülöp Eukrozott hashajtó labdaccai

(Neustein-féle Erzsébet-labdacsok.)
E pilulák hasonló készítményeknél minden tekintetben fejlebb becsülendők; mentek minden ártalmas anyagtól, az altesti szervek bajainál legjobb eredménnyel használtatván, gyengéd hashajtók, vértisztítók; egy gyógyszer sem jobb a mellé ily ártalmatlan, mint e pilulák a

székszorulás

legjobb betegségek forrása ellen. Cukrozott külsejük végett még gyermekek is szívesen veszik.
Egy 15 pilulát tartalmazó doboz 30 fill., egy tekeres, mely 8 dobozt, tehát 120 pilulát tartalmaz, csak 2 kor., 2 kor. 45 fill. előleges beküldése mellett egy tekeres bérmentve szállítatik.

Óvás! Utazásoktól különösen óvakodjunk. Kérjük bármikor Neustein Fülöp hashajtó-labdacsait. Valódi csak, ha minden doboz törvényileg bejegyzett védjegyűnkkel piros feltele nyomtatásban "Szent Lippó" és "Neustein Fülöp gyógyszer" aláírással van ellátva. A kereskedelmi törvényesülleg védett csomagjaink aláírásunkkal van ellátva.

NEUSTEIN FÜLÖP
"Szent Lippóhoz" elismert gyógyszerárú, Bécs, I., Plankengasse 6. Kapható Budapesten: Török St. J. gyógyszerárúban, Király-u. 12. és Andrássy-út 28.

FÖLDES MARGIT CRÈME
LEGJOBB ARCZSÉPÍTŐ SZER

Ajánljuk megtekintés végett a
KALAPÁRUHÁZ
Old American, Budapest, Belváros, Egyetem-utca 7. 5-6-7-8 koronás előrendű vaszi kalap különlegességgel. Tavaszi divatlap bérmentve küldetik.

Rozsnyay vasas china bora.

Igen hatásos vérszegénység, sápkor, neurasthenia esetében. Egy 1/2 literes üveg ára 3.50 kor.
A Rozsnyay-féle vasas china bor
egyike a legelterjedtebb és leg-hatásosabb gyógyboroknak. A külföldi készítményeket felülmúlja. Vérszegényeknek különösen ajánlható 13475

Kapható: minden gyógyszerárúban.
Továbbá a készítőnél: Rozsnyay Máttyás gyógyszerárúban Aradon, Szabadság-tér.

Téli fürdőkúra a Szt.-Lukácsfürdőben.

Természetes forró-mele leg kénforrások. Iszapfürdők, iszapborogatások, mindennemű thermális fürdők, vizgyógykezelés, masszázs. Lakás és gondos ellátás. Csuz, kőszvény, ideg-, bőrbajok gyógykezelése és a téli fürdőkúra felől kimerítő prospektust küld ingyen a Szt.-Lukácsfürdő Igazgatósága, Budapest-Budán

Ha őszül a haja

ne használjon mást, mint a
"STELLA"-HAJVIZET,
mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti szívét adja vissza. Üvege 2 K.
ZOLTÁN BELA gyógyszerárúban, Budapest, V/49, Szabadság-tér, Sótár-utca sarkán. 12445

A gége, torok, tüdő, gyomor, bél, vese, hólyag hurutos bántalmainál felülmulhatatlan

Siculia

ARTÉZI GYÓGYVÍZ
KAPHATO MINDENÜTT
FŐ-RAKÁR: **BRAZAY KÁLMÁN** CEGRE
BUDAPEST, VIII., JOZSEF-KORUT 37/39
Csak "SICULA" nével ellátott üvegek valódiak.

Jó harmonikák K 4.80.

Eladott 50,000 darab!
Nincs vámköltség! Jótállás!
Készlet megengedve, vagy pénzvisszatérítés!
300 3/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 28 hang. Nagyság 24 x 12 cm. K 4.80
657 1/4 sz. 10 billentyű, 1 register, 28 hang. Nagyság 30 x 15 cm. K 5.20
656 3/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 28 hang. Nagyság 30 x 15 cm. K 5.40
305 3/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 30 hang. Nagyság 24 x 12 cm. K 6.20
663 3/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 30 hang. Nagyság 31 x 15 cm. K 8.—
Szétküldését utánvétellel eszközli a cs. és kir. udvari szállító **KONRAD JÁNOS** zeneműszállítóháza Bécsben, 1029. sz. (Csehország).
Főrajegyzék 2000 ábrával mindenkinek kívánatra ingyen és bérmentve megküldetik.

Serravallo

CHINA-BOR VASSAL
Hygienikus kiállítás 1906. Legmagasabb kitünt. Erősítőszert gyengélkedők, vérszegények és lábbadozók számára. Értékesítőszert, ideg-erősítő és vérjavító szer.
Külföldi sz. 5000-nál több orvosi vélemény.
J. SERRAVALLO, Trieste-Barcelona.
Vásárolható a gyógyszerárúban fülletes üvegekben á K 2.60, egész literes üvegekben á K 4.80.

Dr. Kapitány Kálmán utikönyvei:

AZ OSZTRÁK CSÁSZÁRSÁG.
11 térképpel és 6 városi tervrajzzal.
Köte 6 K
BÉCS.
Bécs város tervrajzával. 80 f.
KARLSBAD.
Három térképpel. 80 f.
MERÁN ÉS ARCO.
Két térképpel 80 f.
Kaphatók:
Lampel R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál
Budapesten, VI., Andrássy-út 21. sz
és minden könyvkereskedésben.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban, Budapest, IV., Egyetem-u. 4.

VASÁRNAPI UJSÁG

9. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.)
SZERKESZTŐ: **HOITSY PÁL.** FŐMUNKATÁRS: **MIKSZÁTH KÁLMÁN.** BUDAPEST, MÁRCZIUS 1.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.
Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. A "Világkronika"-val Félévre 8 korona. negyedévenként 80 fillérral Negyedévre 4 korona. Kétföldi előfizetésekhöz a postallag határozott viteldíj is csatolandó.

STEIN AURÉL KHINÁBAN.

A Z A MELEG érdeklődés, melylyel az angol nagyközönség kíséri egy-egy nevezetesebb expedíció lefolyását, nálunk egészen ismeretlen. Mi nem tulajdonítunk akkora fontosságot a földrajzi felfedezéseknek. Nem értjük a Földünk megismerésére célzó nagy törekvések jelentőségét, tehát nem is érdeklődünk eléggé irántok. De meg miképpen is méltányolhatnók ezeket a törekvéseket, ha nem olvassunk, nem tudunk rójuk.
Nem népszerű műfaj nálunk az útleírás. Kevesen olvassák. A kik olvassák, azok is inkább a sportszerűt, az izgató élményt keresik benne. S ha ebbeli várakozásukban megalódnak, félrevetik az egészet. Ahhoz, hogy az útleírás igazán kedves olvasmányá váljék, nem kalandok kellene, hanem olyan utazó, a kinek vonzó, lebilincselő az egyénisége. A rokonszenves útleírónak nyert ügye van. Ha egyszer megszerették: olvasni fogják munkáit s érdeklődnek csejjei, küzdelmei és sikerei iránt.

De a nagyközönségnek ezt a rokonszenvét csak írói talentummal lehet megszólaltatni. Igazi író pedig vajmi kevés van a földrajzi utazók között.
Stein Aurél ezek közé a kevesek közé tartozik. Egyike a leg-sokoldalúbb és a mellett legalaposabb, legmegbízhatóbb tudósoknak. Egyesíti magában a nyelvész, a történész, archeologus és geografas tudását, s ezért nem fogy ki az új és érdekes mondanivalókból. Gazdag előadása állandóan leköti az olvasó figyelmét.

Stein Aurél munkáit olvasva, nemcsak rokonszenves érdeklődéssel kíséjük őt útjában, hanem egész fantáziánkat mozgósítjuk, hogy minél közelebb férközzünk hozzája. Útleírásában nyomon követjük Azsia szívébe s egyszer csak azon kapjuk magunkat, hogy az ő lelkének és gondolatvilágának is mélyére jutottunk.

Stein Aurél első nagyobb archeologiai és geografiai utazásáról (1900—1901), a mely — mint a jelen második utazás is, — Khinai-Turkesztánba vezette őt: három könyvben számolt be angol nyelven. Az egyik (Sand-buried Ruins of Khotan) közelebb magyar átdolgozásban is napvilágot lát a Magyar Földrajzi Társaság Könyvtárában. Ebben a munkában nemcsak útjának lefolyását ismerteti Indiából a Karakorum hágoín át Khinai-Turkesztánba, hanem magában foglalja népszerű feldolgozásban az összes jelentősebb tudományos eredményeket.
Egy-két apró részletet kívánunk csak ezúttal bemutatni olvasóinknak. Az egyik Khotan-

tól délre, a Kuen-lün hatalmas heglánczába visz el bennünket. A Jurung-kás és a Kara-kás vízválasztóján vagyunk, a Jagán-hágó felett, 3700 méter magasságban:
"Nyugat felé és a síkság irányában felejtetetlenül megragadó látvány tárult elénk. Sűrűn egymásra torló, többnyire észak-déli irányú kopár hegytarajok sorakoztak arra. Közöttük áthághatatlan sziklaszakadékok közé zárva kiszáradt szurdokok ütesztöje rejtőzött, alig láttatva többet magukból egy-egy hatalmas, messze feltűnő sziklarésnél. Háborgó tengerhez hasonlított az a táj, vad zúrvárbán megfagyott hullámaival. Messze-messze, a látóhatár peremén, sárga porfelhőbe vesztett a szikla-tenger: jelezve, hogy ott az élettelen homokszivatag birodalma kezdődik.

Bizarr sziklaszakadékok között ereszkedtünk most alá egy hegyi patak mélyen fekvő szurdokába s ott órák hosszáig ezerméteres konglomerát falak s fehér szirtek alján meneteltünk. Csak a víz vajú hatásának s a sajátos éghajlati viszonyoknak tulajdoníthatni e szikláknak ezt a sehol sem tapasztalt, rendkívül előrehaladt széjjelmállását és bámulatot formációit, — de viznek nyomára se akadtam a meder fenekén! Mindenütt csupa omladék és görgeteg, arasznyi porréteggel takarva. Állati életnek sehol semmi jele a rettenetes zordon kopárság közepette.

Fejem fölött tiszta kék ég ragyogott s a magasabb szirtekről és kőszalákról vidám napfény tükröződött, mégis mondhatatlanul nyomasztóan hatott rám ennek a helynek a kihaltpusztasága s szürke homályossága. Végtelen megkönynyebülés érzetével üdözöltem a kies Mitáz-völgyet, a hova derűs fényben tüztek le a nap meleg sugarai. Édes élvezettel hallgattam a vidáman szökellő patak eserdezését a szurdokok leverő némasága után. Kis lovam hosszasan nyelte a soká nélkülözött pompás tiszta vizet, én meg letelepedtem

Stein Aurél. Londoni fénykép után.

a partjára, hogy ott jökedyben bevarjam késlekedő karavánomat. Előszedtem a nyeregáskából Horatius XVII. századbeli kiadását s olvasgattam belőle forrásokról, a melyek elbájták egykoron a költőt, más hegyi tájakon, valahol a távol Nyugaton. És aztán az a kérdés ragadott meg: mit is jelent ez ember nézőpontjából ez a lakatlan hegyi világ itt, összefüggésben a Szabin-halmokkal? Emberre vonatkozó története nincsen; mi lehet megírva számára a jövőben? Ha csak a sors nem egy második Klondyke gazdagságát tartogatja Khotan aranyban bővelkedő folyóiban!

Két nappal később az Ulugát-hágóról még nagyobb képen gyönyörködök:

«Örömteljes pillanat volt az, a mint hirtelen széttörtül előttünk nagyszerű panorámája annak az egész hegyi világnak, a melyet immár három hét óta járunk, — s mögöttem eddig rejte maradt hatalmas havasok koszortója. A Jurung-kás forrásvidékei felé csillogó láncsorok tűntek elő, messze túl a Musztagonon. Az Isszik-bulak és Nissza között látott jégárak fölött egymást szárnyalták túl a legváltozatosabb alakulatú jeges hegyesücsök, kupolák, piramisok s toronyzerű oszlopok, uralkodói fenséggel emelve koronáikat roppant magasságokig. Nyugat felől a Kara-kás folyó forrásvizét környező nagyszerű hótakarta hegy-lánczolatra esett pillantásunk. Ezeket a hegy-tömegeket még nem látta délről európai szem. Éjszaka csak keskeny öve a kimart sziklás gerinceknek választott el bennünket a nagy sivatagtól, a melynek peremén előttünk feküdt a khotáni oázis.

Köröskörül felsőes tisztaságban tündöklött az ég, csak a síkság felett kavargott meg nem szűnő óriási porfelleg. Ennek a sárgás-barna színébe elmosódva olvadt össze minden arra felé: a sivatag homokja, a vizek futása s a megművelt földek szalagjai.

Hírmeves hazánkfa teljes húsz esztendeje él Indiában. Előbb tanára, majd igazgatója lett a lahorei Keleti Kollégiumnak, nemrégiben pedig a pandzsábi iskolák tanulmányi felügyelőjévé nevezték ki. Archeológiai és geográfiai kutatások céljából 1906 tavaszán indult el második nagy expedíciójára. Kutatásait ezúttal kiterjesztette a tulajdonképeni Khina nyugati határvidékeire is. Nyáron a hegyeket járta, télire a sivatagba vonult, hogy folytassa azoknak az évezredes elhagyott telepeinek a feltárását, a melyeket hűségesen véd az enyészettől a futóhomok vastag takarója.

Az idei telet is ott tölti még, a mint erről e sorok íróját értesíti legutóbbi levelében:

Anshi, Kanszu, 1907 szept. 28.

Novemberben irt, fölőtte meglehetősen levele majd nem nyolc hónapon át volt úton, míg a Nansan tövében kézbesítette Kasgarból jövő «dáksim»... El kellett halasztanom... igaz köszönetem kifejezését szives leveléért. Nagy örömet szerzett velem... Felbátorító annak tudata, hogy khotáni könyvem fordítása kedves munka volt Kedved kezében. Alig hiszem, hogy ily sympathikus olvasót gyakran találhat az útleíró, fordító annyi jóakaró érdeklődéssel telve pedig még kevésbé. Szemeim ünnepe lesz, — a mint a szanszkrit mondja, — ha majd megkapom szeretetreméltó figyelme folytán odaadó munkájának gyümölcsét. Kétszeres örömet fog okozni a könyv magyar kiadása, a mióta tudom, mely jóakaró fáradozásnak köszönhetem megjelenését.

A múlt télén át a Takla-makán meg a Lop-nor sivatagjában végzett munkálkodásomról Lóczy tanár úr által valószínűleg régén kapott némi értesítést. A folytonos megfeszítő munka közben bizony nehezen jutok a bővebb leveléhez. De remélem, hogy a R. Geographical Society útján közzétett hírek eljutnak majd hazai geographusok szemei elé is. A tavasz óta az igazi Khina régi végvidékei, a tundrai sivatagban elvonnó határfal romjai közt folytattam kutatásaimat. Úgy e kiötlés vidéken, mint a hegyek alján fekvő régi barlang-templomokban gazdag eredményekre tehettem szert. Junius végén halottnak be a magas Nan-sanba, hol a havasok szög magányában két hónapot szentelhettem kizárólag földrajzi munkámnak. Lóczy tanár úrnak e postával küldött levelében némi indiániót adtam terepeltvételeink kiterjedéséről, stb. Nehézségek leküzdésére akadt elég alkalom e nagyszerű, embertől nem lakott hegyvilágban. Most Turkesztán éjszakai pereme felé készülő indulni a második téli «campagne» céljából. Tartok tőle, nélkülözni fogom ott a sivatagban végzett munka különös vonzóerejét. Nem szeretem a «nagy utakat», ama vidéken pedig a romhelyek alighanem mind az ilyenek közelében

LIU-DARIN JARKANDI AMBÁN (TURKESZTÁNI MEGYERŐNÖK).

feküsznek. Tavaszra talán visszatérek a sivatagon át Khotan területére; a nyár vége felé Kaszmíron át Indiába tervezem visszatértemet. Ha csak lehetővé teszi a kormány, direktre Angliába indulok a munkaeredmények feldolgozására, — persze meglátogatom szülővárosomat az úton. Nagy örömmre fog akkor szolgálni a személyes megismerkedés baráti érzéssel telt tisztelt fordítómmal. Könnyebb is lesz elmondani élőszóval az egyik vagy másik személyes élményt...

Kiváló tisztellel Stein Aurél.

Méltó érdeklődéssel várja a tudományos világ Stein Aurél hazatérését hosszú vándorútjából. Gazdag eredményei bizonyára élénk világot fognak vetni nemcsak amaz ősi kulturájú helyek egykori lakosságának nyelvére, műveltségére és gazdasági viszonyaira, hanem a betutított óriási területek múltjára és jelenére is — Indiától Khina nyugati határáig.

Halász Gyula.

TÉLI ÉJSZAKÁK.

I.

Veszett szilaj idő. Száguld a szélvész. Csörömpölnek a lámpásüvegek. Nekivadultan kavarog a légtér — S pirosra marja arcomat A zúzmarás eső.

Kit dolga nem hajt, ilyen éjszakában Bolond, ha künn jár. Bekéredzekdik most a tűzhely mellé A kőszáló eb is.

S ni, ott a sarkon egy leányzó Vékony perkálban áll türelmesen. Egymásba fonja karját keményen S vereti magát széllel, zúzmarával; Valami szegény szolgálóleány.

Egyszerre csak a zimankóból Kibontakozik valaki, Egy emberforma, és felé tart. Jól megnézem: kis ösztövére legényke, Szintén ugyancsak nyárközépi Gyér öltözeten.

Hogy oda ér, van nagy öröm! Percz műve: egymás keblén vannak. Hangot nem hallok, de szemökben Szikrák vet az ifjonti élet S az ajkuk hosszan egybe forr...

Reszket a velő csontjaimban. Összéb rántom a bundát magamon S belevagcogva e zord, rút világba, Nagy gyorsan baktatok tovább.

II.

Fehér az ég, mint egy szerelmes álom. Isteni esőd ül a havon. A hold enyhén leomló fénye Mindent ezüst fátyolba von.

Merengőn halgat az egész világ most Valami bővület alatt — Nincs senki künn... egy-egy cizeza Az úton néha átszalad...

Az útezők mentén álmodó fal-orrmok És szendén lehunyt ablakok... — Ki hinné, hogy mögöttük oly sok Álmatlan szenvedés zokog?

Koronghi Lippich Elek.

ISTEN VELED, TENGERI!

Isten veled, sóhelletű tenger! Aranyos dél, babérlombos vidék. Megyek a harcába, a robotba vissza — Hol rögös a föld és szürke az ég...

Nem könnyen ring a sarka ott az áron. Törtetni ott a porba, sárba' kell. De én elviszlek, ó tenger, magammal, Végtelenség! Szívemben viszlek el!

Magammal viszem üde, tiszta lelked: Hogy lelsem mindig lengje, hassa át, Nappalaidnak fenséges derűjét, S szerelmes búvá, zengő éjszakád...

Magammal viszem, mit tőled tanultam: Az igaz, édes, szíz költészetet. S az imádságot, ó tenger! az Istent, Ki ott lebeg mélységeid felett...

Sas Ede.

A REMETE.

Elbeszélés. — Irtá Szemere György.

Csik Péter fia, ugyancsak Péter, nagy iskolakerülő volt, a mi azonban nála nem annyit jelentett, hogy utálta a betűt. Az egész osztályban ő olvasott legszaporábban, írása olyan volt, mint a kaláris, számolni meg úgy tudott, hogy azt is kispekulálta egyszer, hány téglának kell az apja újonnan tervezett házába. Mikor kész lett a ház, kislútt, hogy csak tíz téglát hibáztatott Péter fia, Péter, a mitől úgy megijedt a szerencsés apa, hogy soha többé nem mert megverni a fiát.

— Táto, — mondogatta a komáknak, — fenyve improviztor, de Táto.

S bizonyítandó fia táto si mivoltját, merész kérdéseket intézett hozzá:

— Nene csak fiam, valland be, hány haja van a körsztrapádna?

— Negyvennyolcezer és még egy pár, — vágta rá Péter sebesen... S midőn a kereszt-apa erre kételkedőleg csóválta volna a fejét, hozzátette: — Ha nem hiszi kend, hát számolja meg kend...

Persze megszámlolni nem lehetett a hajakat, de nem is volt rá szükség, a keresztapa apránként úgyis elhitte Péternek, hogy nem tévedett. Elvégre is, ha ki tudta számitani a háza való téglákat, még mielőtt elkészült volna a ház, mért ne tráfálhatná el az ő haja számát, a mikor az mind ott van a fején. Egyszóval Kócs András, a körsztrapa is osztozott a szülő-apa véleményében, — (Táto a gyerek) — s tiszteltelelül egy krajczárt adott és egy veres csizmát ígért neki.

Ifjabb Péter, miután zsebet nem tartott a gatyáján, szájába kapta a vasat s következő szavakkal honorálta azt:

— Máskor krajczárt ígerjen kend, körsztrapám és veres csizmát adjon!

Idősebb Péternek roppant örömet okozott csemetéje szellemessége, — elkezdett rajta szívből kacagni.

A koma megsértődött.

— Mér' nyiharász kend? — kérdezte hosszú orral. — Tán van valami a hátam közepén? Ifjabb Péter vérszemet kapott.

— Van a — mondta sunyi képpel, csak csak nem látézik.

Kócs András felfortyant.

— Mi vána?

— Hát a veres csizmám, — pimaszkodott az apró emberke, de aztán inalt is, nehogy a keresztapja elkapja a fülét...

Egy szó mint száz, Petyi főképen azért került az iskolát, mert rég kitanult ő abból mindent, a mi csak a tanító úr fejében találtatódott. Akkor pedig mért lopja ott a napot, mikor egyéb épületes dolog is van a világban.

Egyebek közt nem utolsó multság a tavi vadászat sem. Nem is egészen multság, egy része beválik iparnak és kereskedésnek is...

Az ember felkötö a gatyáját, bemászik a mocsárba, ott a hol a legtöbb bíbic visongat és figyel a vizimadárnak üzemelt. Sokféle ilyen vizimadár van: gölya, gém, kacsca, búvár, szárcsa, bicsak, kócsag, vakvarjú, viziveréb. Ez mind ott költ a zsombokokon, a morotvapart szelén. Egy kis jó szemmel rá lehet a fészkekre bukanni... A gatyá ölében meg jól elfér a tojás; az immáron tollasodó fiókmadarakat pedig szépen el lehet helyezni az ing alá. A riadt állatokat megcsiklandozzák ugyan az ember bőrtét, de az nem árt az egészségnak, az ilyenek nevetni szokás.

Ez tehát eddig multság. A folytatása azonban már ipar. A tojásokat szépen ki kell válogatni, mert nem mindegyik fajta ennyival. A bíbictojásért egy garast adogal a gyarmati zsidó, de már a kacsozójás például (bár kétakkora mint amaz) ingyen sem kell neki. Ha ki ember fia ebből hasznot akar látni, költse ki előbb a kacsozóját. Mert a vadkacsa már valami. Az összepajtkodik a szelidekkel, össze is házasodik velük; egyszóval már teljesen rendes fiaikat nevel.

A költés már súlyos komplikációkkal jár. A tyúk elruga a vadkacsa tojást, mert nem tetszik neki a szaga. Egyéb madár pedig nem áll be idegen dájkájának. Maradna még a költőgép, a mi azonban nem talál hitelre Csöröban, abban legfőjebb csak a gyerekek biznának, a kik a mesét is elhiszik. Tehát csak az ember nyakába szakad a vadtojás költés kényserfűsége, a mi fránya dolog, mert a tojás a toll melegtől kell ki, holott az emberen egy csöpp toll sincs. Azonban észszel minden nehézséget le lehet győzni. Van toll a párnában, a mi ugyan nem fejt ki elegendő melegtét, de arra a célra ott van a kemence padkájá, azon megmelegszik a párna annyira, hogy végre is kibújik a kis kacsca a tojásból.

Az iparhoz tartozik még eme kiskaeca és egyéb madárfiókok felnevelése. Ehez nagyon kell érteni, mert a különböző madarak különböző kosztot élnek. A mitől a kacsca meg-hízik, attól még meggebed, teszem a búvár. Holott az is értékét képviseli a tolla miatt. A szárcsát meg, nyúzva, a pap is megeszí csirke helyett.

Folytatván a dolgokat, a pióczatermeléshez érünk. Ez a legkényesebb s a vízivadászat bírdalmában, mert olyan buta állat a piócza, hogy nemhogy szaladna az embertől, de még ő csimpszakodik bele. Am csak egy kis szót kell a hátára hinteni, mindjárt lehull. Aztán palaczkba kell tenni s bevinni a városba, jó pénzt adnak érte.

Ez azonban már a kereskedéshez tartozik, valamiként a tojásárulás és az állatok értékesítése is...

... Mint a fentiekből kitetszik, Péternek a maga szempontjából igaza volt, midőn az iskolalátogatást naplopásnak tartotta, a mennyiben a madárszát csakugyan több hasznót hajtott neki és tisztán az ő érdeme volt. Mert az egészet ő találta ki, nem úgy, mint az iskolai tudományokat, a miknek a kitalálásán ezer meg ezer ember törte a fejét.

Am egyéb tekintetben sem vala Péter ötleteiben hiányos. Volt neki öntalálományú mester-sége nem egy. Példán az egeridomítás. A hozzávaló médiumot sajátkezűleg fogta meg Petyi, órákig hasalva egy-egy egérlyuk előtt. Ehez nagy türelmet és ügyesség kell, a szelidítés kismiska hozzá képest...

Mint csinálta Péter, annak az eger a megmondhatója, anny bizony, hogy apránként úgy kiművelődtek szelid egerei, hogy magukhoz édesgettek nomád rokonaikat is s megosztották velük a civilizáció áldásait. Allandóan húsz-harmincz egér tanyá-

zott Petyi körül, csak sípolni kellett nekik: elkezdtek czinczogni, ugrálni, sőt egy öreg egér bakityezni is megtanult.

A Petyi egyéb mesterségei már nem voltak egészen eredetiek. Kosarat fonni, kefét kötni, tud más is. Azonban mégis a Péter érdeme, hogy mindezekre magától jött rá.

Sajnos azonban, hogy a sok észnek meg kell adni az árát. Fizetett Péter is.

II.

A végtelen kék ég édes gyermeke, a szivárvány és délbeh szilaj kis pajtása mire kijárta a négy elemi osztályt, holt falak közé került: a Piaristák konviktusába. Eleinte csak összegubbaszkodott, mint a nap sugarától megfosztott sasfiók, majd nyugtalanokdni, kémlelődni kezdett. Kis szívében felbőrdelt a szabadság érzése: elhatározta, hogy megszökik a konviktusból. Később azonban, — annyi szépet beszéltek neki a papok gyermeki szeretetéről, vallásról és kötelességről, hogy mégis megadta magát. Nem akarta megsomorítani sem édes szülőjét, sem a jó papokat. Inkább magára vette a szomorúság terhét. Engedelmes, szorgalmas tanuló lett belőle. Kedves, alázatos, sőt gyáva. Félt a komor falak között, félt a professzoraitól, a tanulóársaitól, Istentől, mindentől félt. S félelmében mindent megtett, a mit kívántak tőle, s rövid időn a konviktus büszkesége lett.

De ő egy csöppet sem volt büszke tanárai dícséretére, sem arra a tekintélyre, a melylyel a fiúk szellemi fölényétl fogva önkényt adóztak neki. Egészen más ambíciók égették a vérért, rágták a szivét. Repülni szeretett volna, mint a sas, dalolni mint a pacírta, vagy legalább is — szaladgálni az illatos mezők gyepszőnyegén, bujkálni a csalt bokrai között.

Nagyestére, midőn ágyba kerültek a fiúk, Petyi, a helyett, hogy elaludt volna, szárnyrakapaita képzeletét s lelki világát benépesítette az ő eszményeivel. Ágá mellé varázsolt a csutkafarkú Lumpit, szelid kis egereit, a tátogó sárgaszájú szárcsa fiókákat s a többi növények-madarat, a miknek anyjuk helyett ő viselte a gondjukat... A Lumpi megnyalta a kezét, szolgált a parancsára; a kis egerek felmászta a csupasz lábán az ölébe és bizalmas czinczoggással rágni valót kértek tőle; a fiók-madarak feléje csapodtak gyengécske szárnyaikkal, csipogtak, csörögtek, sirtak, mint az elkényeztetett gyerekek...

Petyi mosolygott az ágyában s miután sajnált elaludni, tágra nyitotta álmorra nehezető szemét. Belemeredt a sötét semmiségbe, mintha ki akarta volna kénlelni a nagy mindenséget, annak fonséges titkait. Mégis elaludt végre s midőn felkelt, folytatta, a hol tegnap elhagyta: félt, tanult, engedelmkedett...

Igy tartott ez tizenkét évig, mindaddig, a míg egy napon pappá nem szentelték föl a szegény Petyit.

Az öreg Péter életének ez volt a legboldogabb napja, a fiatal papának a legszomorúbb. Sirtak mind a ketten, csak hogy míg öreg Péter örömkönnyeget hullatott, ifjabb Péter a boldogságát siratta el.

Az volt az érzése, hogy tizenkét évi fogságot szenvedett el s midőn végre-valahára kiszabadult börtönéből a kék ég alá, vezette bilincset vert a csuklójára, hogy végkép szabad ne lehessen soha... Bilincsei: a fekete komor papírha, azok a kényseredett malasztok, a miket a méltóság megkövetelt és a tudományok, a melyeknek professzorai keréketörni igyekeztek az ő fonségek, természeti titkokat kutató, merészröpülésű agyvelejét.

III.

Ifjabb Csik Péternek tanulmányai végeztél két hány szabadságot adott a püspöke.

Péter természetesen hazament boldog apja házához: ott töltötte a vakációit.

A nagyszivű öreg paraszt büszkén lépdelt szép papja oldalán, midőn az atyafiak és komák látogatására kettesben bejárták a falut. Legjobb szeretet volt neki kezet csókolni (hiszen pap volt) azért a boldogságért, a melyben általa részesült.

De nem sokáig tartott öreg Péter büszkesége. Ifjabb Péter mindjárt másnap levetette reverendáját. Azt mondta apjának, megfűl benne, nem

birja ki. Egyszerű paraszt ruhát öltött. Posztó kékbelt. És patkós csizmát húzott a lábára.

Az öreg oda lett.

— Mi lelt fiam?

A fiú megölelte aggodalmas szülőjét.

— Jaj, édesapám, itt a szabadban olyan más a világ: a napsugár felforralta a vére-met, az ég, Isten eme végtelen székesegyházának látása csudálatos örömeket, dicső sejtlemeket varázsolt a szívembe! Engedd meg, hogy élvezzem az életet, a nagy szabadságot, a mindenható ösízagságait.

Az apa szót sem értett ebből a beszédből, csak azt tudta, hogy a kékmándlí visélet nem illik egy paphoz, talán tiltva is van neki. Szíve megfájt, de nem mert ellenkezni a fiával, a hangja is remegett, midőn megkérdezte tőle:

— Osztan mit szól majd hozzá, ha meg-tudi, a püspök?

Péter elkomorolyodott.

— Legfőjebb összeszid, — mondta, — nem fog fájni nekem.

Azzal virgoczán, mint gyermekkorában, kiszaladt az udvarra, magához szólította az öreg Lumpit, a ki még mindig élt, elkezdett vele diszkurálni, játszani, kergetőzni, majd pipizgette a kis csibékét, gágogott a libáknak s szemet vetett nekik. Mintha a reverendával együtt a régi mesterségek lelkét is levetette volna, egyszeribe visszaváltozott a természet...

Lumpival együtt nekivágott a mezőknek, bejárta a berket, a nádast, fűtventett a rigónak, utánozta a szarka csörgését, a kacsca-hámpogást s hangosan elkacagta magát, midőn a jámbor becsapott madarak feleltek neki. Szívében szilaj tüzek keltek, szeme kifényesedett. Örült az életnek, a nagy szabadságnak, imádtá a természetet. A rét virágait, a sziklákat, az állatokat. Különösen az állatokat. Azoknak vélt, szívők van, de lelkők is van, nagy arrogancia az embertől, midőn vakmerő elbizakodottságában ezt tagadni merészi...

Péter boldogan tért haza a mezőről, megölelte aggódo öreg apját s szilaj kedvében addig kacagott neki, míg föl nem vidult s el nem felejtette érette való aggodalmait...

Igy ment ez napról-napra, mindaddig, a míg meg nem zavarta a tűzhely boldog nyugodalmát, egy pecsétes levél.

A püspöktől jött a pecsétes levél. Az volt benne megírva, hogy készüljön Péter, mert harmadnap püspökura előtt kell jelentkeznie. Egyszermind búcsúzkodjék el öreg apjától. Messze vidékre küldi őt a püspök, föl egészen Treneseben, a tótok közé.

Péter elsápadt, de nem szólt semmit. Csak egy könnyesepp szivárgott a szeme pillájára. Vége a szabadságának, a melynek fonségét, úgy mint ő, senki fia a világon át nem tudta érezni. A szabadság: az a mennyország! A mennyország csak a tökéletes szabadság lehet...

Megberetváltkozott számára, felöltötte csuháját, hogy elbúcsúzkodjék atyjafiától. Komoly volt, szelid és méltóságos, a csuha visszacsérrelte régi betanult természetét. Este sokáig imádkozott, aztán rögtön lefeküdt. Ágá tompa volt, még aludni sem tudott.

Reggel, midőn felkönyökölt ágyában, rég nem hallott ismerős neszt ütötte meg a fülét... Egy kis egér kapirgált a dunyháján. Csak kapirgált és bátran a szeme közé nézett. Egy csöppet sem félt tőle.

Pétert előntötte a forráság, bá a meglepetesen kívül nem volt arra semmi ok, hacsak az ő nagy, naív, rejtelmes szíve öröme nem.

Péter nem nyult az egérke után, nehogy elriaszsa. Nem lehetett az ő régi szelid egerei közül való, azoknak rég el kellett pusztulniok. Csudálatos, hogy ennyire is szelid volt, nyilván megérezte csatlhatatlan, istenadta ösztönével, hogy nem fogja őt bántani.

A fiatal pap czinczogott a kis egérnek, morszát vetett neki és gyönyörűséggel nézte, mint ugrál a párnáján. Néha nekiramodott, mintha megijedt volna, de hamarosan visszatért a bátorsága, ismét előbujt és vékony czinczoggással új morszát kért tőle... Egy félóra mulva már belemászott a tenyerébe is; végkép megszelidült.

Péter diadallal vitte be az apjához.

— Nézze édes apám, az egér se fél tőlem... Édes apám, én igen boldog vagyok!...

ÉVEZREDES KISZÁRADT FÁK MARADVÁNYAI.

Majd mintha elszólta volna magát, elkomorodott.

— Édes apám, — mondta leverten, — a papi pálya nem nekem való.

A vén bölcs paraszt megcsóválta fejét.

— Mi lelt már megint, édes fiam?..

A fiú nem válaszolt. Visszament a szobájába és felöltözött. A paraszti ruhába.

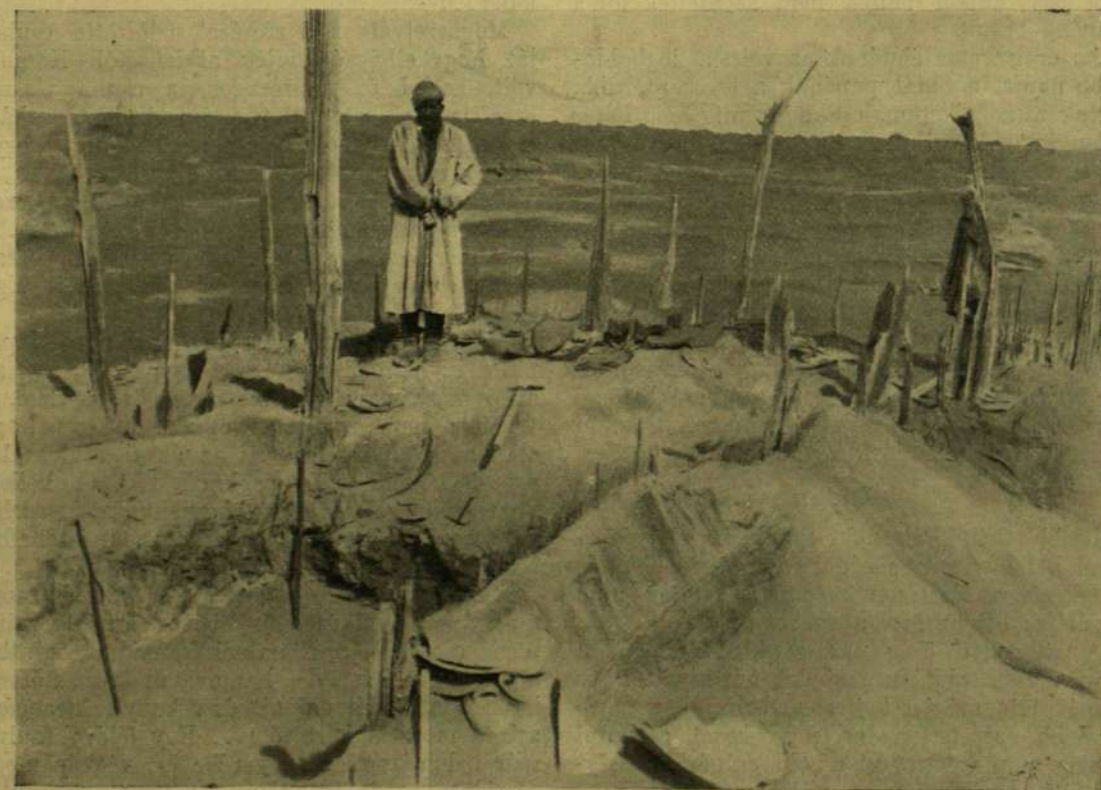
— Még elbúcsúzom a mezőktől, — mentegette magát atyja előtt — aztán úgy is el kell mennem, ki tudja, mikor láthatom újra szülőföldemet!

A parasztkáplán füttyentett Lumpinak. A csutkafarkú kiskutya majd kibújt a bőréből: ugrálva, esaholva követte gazdáját, — ki a rétekre, a csalitba, nádasba, a morotvához.

A morotvánál megállott Péter pihenni. Leheveredett a zöld gyepre, fülét a földre hajtotta — mintha az anyaföld szivedobogását akarná kikélni. Majd fölnevezett az égre... Kacsák, vadludak, búvárok süvöltöttek, úsztak, hintáztak a levegőben. Nagy gémekek kalimpáltak, szárcsák surrogáltak, vöcskök bukácsoltak a morotva nádasba és víztükrre fölött. A kacsák (a fajtája szerint) csörgöttek és hápogott, gágogott a vadlud, bölömbika bömbölt, nádveréb sipolt, szárcsa, vöcsök rikácsolt s kurjongatott a géme-

A DANDÁN-VILIKI ÁSATÁSOKHOZ FOGADOTT MUNKÁSOK.

REGI SZEMÉTDOMB ÁSATÁS KÖZBEN (NÍJA).

STEIN AURÉL KHINAI UTAZÁSÁBÓL.

A bibiczek sirtak s minduntalan Péter felé csapódtak, mintha ki akarták volna vajúni a szemét...

Péter fölkel. Nem birta tovább... Hítta, édesgette, csábította a morotva tündére. Körül nézett... Dél volt. Embertől tiszta volt a táj. Péter lehúzta felsőruháját, feltúrta gatyáját s belegázolt a morotvába... Fölkutatta a madárfészkeket. A tojásokat a gatyaszárába rakta, a madárfiákat a kebelébe az inge alá. A madárfiák megcsiklandozták, Péter kacagott... Mint régen, gyermekkorában.

Aztán kilábolt Péter a morotvából, szortirozta a zsákmányát, játszott a tojásokkal, gilisztát fogott a madaraknak és leválasztotta a testéhez ragadt pióczákat. És minduntalan nevetett és beszélt magában (vagy talán valami láthatatlan szellemekkel mulatott?) mint a gyermek...

VI.

— Méltóságos főtisztelendő uram és atyám, nagy az én kérésem, nagy és csudálatos, nem lehet azt szóval talán kifejezni sem...

A szelid ősz püspök roskatagon emelkedett fel székből és egy pár lépést tett a fiatal káplán felé.

— Elöttem kiöntheted a szívedet, fiam, én már igen öreg vagyok, megsejtem én a te ér-

zéseiteket, ha nem találisz is rájuk illő szavakat. Beszélj...

Csik Péter káplán féltérde ereszkedett és megcsókolta püspök ura remegő kezét.

— Ne itéljen el én szent atyám, meghasonlottam magammal... én már úgy, mint a többi keresztény, hinni nem tudok.

A püspök magához emelte az ifjú papot.

— Miben kételkedel?

— Nem hiszek abban, hogy a biblia isteni kijelentés, nem hiszek a szentháromságban, a dogmákban, a jurisdikezióban, én Istent más-kép látom, mint a többi keresztény... Én nem vagyok keresztény, — én pogány vagyok!

Az aggastyán összeráncolta homlokát.

— Szentségtörő beszéd! — motyogta megdöbben. — Fiam, elvesztetted az eszedet.

— Nem vesztettem el az eszemet. Az én Istenem az igazi Isten, a bölcs, a hatalmas, a mindenütt jelenvaló, a kitől nem kell félni, a ki nem kíván imádatot, a ki nem büntet és nem áld, mert eleve megalkotta az ő nagy, örök törvényeit, a melyek uralma alatt állunk, akár jók, akár rosszak vagyunk... Vallom, hogy nem Istentől függünk, hanem az ő törvényeitől. Azokon ő nem változtathat többé, senki könyörgésére, mert őnmaga lényét tagadná meg, ha változtatna rájuk... A kő elporlad, a növény elrothad — folytatta a fiatal pap rapszodikusan, — a rossz embert nem Isten bünteti, de a maga lelkiismerete és Isten áldása is csak természeti törvény: a lelki

nyugalom törvénye... s mindezen nem lehet sem imádsággal, sem átokkal változtatni, mert Isten törvénye örök és változtathatlan.

A püspök elsápadt.
— Kitől tanultad ezt a pogány hitet?
— A nap sugarától, az anyaföld párájától, az ég madaraitól, a föld férgeitől...

V.

Csik Péterre erős penitenciát rótt ki a nyitri püspök — hitelenségéért. Udvarába rendelte, a hol éjjel-nappal imádkoznia kellett, hogy megtérítségk a keresztények Istenéhez.

De csak harmadnapig maradt ott Csik Péter, a negyediken megszökött. Többé nem látta senki.

VI.

Öreg Csik Péter halála után egy remete ütött tanyát a pándi határban. Hosszú szakállá volt, nem szorult rá senkire se, megszedte az erdők mézét és gombáját, a morotva tojásait, megette a nyers gabonát. És vig volt mindig; volt egy csomó szelid állatja, azokkal mulatott reggeltől estig. Meg tudta még a kányát is szelidíteni... Az ember azonban nem kellett neki.

A falu népe azt mondta rá: — Elátkozott lélek. Az urak azt, hogy: — Bolond...

STEIN AURÉL TÉLI TANYÁJA A SIVATAGBAN (DANDAN-VILIK).

MISZGÁRBAN ELBOCSÁTOTT TEHERHORDÓK.

A kiletét senki se kutatta, senki se ismért rá. A halalos ágyán mégis papot hivatott magához. Annak bevallotta, hogy Csik Péter a neve s az erdőben akar pihenni, ott a hol a legtöbb a dalos madár... De az utolsó kenetet nem akarta felvenni.
— Az igazi Isten: az én Istenem, — mondta, — nem követel tőlem ilyen hiú szertartásokat.

MAGYARORSZÁG A KÜLFÖLDI SAJTÓBAN.

Tulajdonképen csak mostanában tűnt ki igazán, hogy mennyire el voltunk zárva a nyugati művelt államoktól, a mikor politikai küzdelmeink és zavaraink közel három esztendőn át foglalkoztatták a nemzetközi nyilvánosságot. A napi hírek, a sajtónak és a hivatalos súlyllyal támogatott politikai információk és méltatások mind Bécsen keresztül, sőt legnagyobb részt egyenesen Bécsből jutottak a külföldi sajtóba.

Ezzel a mindennapi hírszolgálatl szemben igen érdekes és nagy gonddal megírt cikkekét olvastunk egyes világlapokban, főleg Kosuth Ferenczről, Apponyi Albert gróftól és néhány a nemzeti küzdelem vezérei által megnyert külföldi író tollából. De mind ezek a

cikkek, a melyek különben hetek és hónapok alatt összegyűlt ferdtéseket, rágalmatokat igazítottak helyre, csak cseppek voltak a napi hírszolgálat nagy tengerében. Az ellenséges közlések nagy tömege ellensúlyozott minden igazságszeretőbb és barátságosabb cikket. A kik a nemzeti küzdelem idején a külföldet járták és a külföldi nagy metropolisok világlapjainak vezető embereivel érintkeztek, egyhangulag azt mondják, hogy minden Magyarországra vonatkozó helyreigazítás a lapok részéről határozott ellenkezéssel találkozott. Egyáltalában nem lehetett kiirtani a külföldi lapközleményekből azt a vezér-motívumot, hogy Magyarország Ausztriától elszakadni és ezzel nemzetközi zavart akar előidézni, másrészt, hogy a nemzeti küzdelem csak néhány mágnásnak és nyugtalan politikusnak politikai kalandoskodása. A koalíció kormányra jutása után ezek a vezér-motívumok annyiban változtak meg, hogy most már Magyarország koldus szegénységére, hitelképtelenségére vonatkozó hírek jutottak túlsúlyra és naponként intő hangok szállottak a külföldi tőkészek felé, hogy valahogy ne vállalkozzanak a forradalmi, bizonytalan állapotú és nagyon kockázatos viszonyok között levő Magyarországon.

A ki Berlinben, Párisban, Londonban, Rómában járt, azt tapasztalta, hogy a lapok a

A MUSZTAG-ATA.

STEIN AURÉL KHINAI UTAZÁSÁBÓL.

Wolff-féle berlini, a Havas-féle párisi, a Reuter-féle londoni és a Stephani-féle római nemzetközi sajtó-ügynökségektől, meg a bécsi külön levelezőktől kapják a híreiket. Magyarországon, Budapesten egyiknek sincs külön levelezője, a sajtóügynökségek pedig csak a felhivatalos Magyar Távirati Iroda van rendes összeköttetésben, a melynek hírszolgálatot hatásköre korlátozott és a mindenkor kormány-nyal nyílt ellenkezésbe nem jöhet. Az amerikai sajtó a maga napi híreit az Associated Press-től kapja, mely Amerikában az összes lapokra nézve az állandó könyomatos hírforrás és szintén csak Bécsben tart levelezőt, Budapesten nem. Ha valaki azzal szólott be egyik vagy másik világlap szerkesztőjéhez, hogy Magyarországra nézve közölni valója van, ezek a szerkesztők egyszerűen megköszönték az ajánlatot, mert hogy nekik megvan a rendes hírszolgálatuk és a rendes levelezőjük. Ezeknek a közléseit tényeknek tekintik és csak különös esetekben hajlandók czáfolatoknak, helyreigazításoknak tért adni. A rágalmak és ferdtések a külföldi szerkesztők szemében nem látszóttak efféle különös eseteknek. Hiteles tudomásunk van több nagy tekintélyű szerkesztőnek olyan értelmű megjegyzéséről, hogy a rendes és megfelelő hírszolgálatot a magyaroknak otthon kellene berendezni. Beszéljenek a levelezőkkel, a rendes hírforrásokkal, ne alkalmatlankodjanak a szerkesztőknek és a lapok közönségének a rendes hírforrásokból vett közlemények czáfolgatásával, vagy helyreigazításával. Ahoz különben nem voltak szokva, hogy Magyarországot nemzetközi egységnek tekintik, mert ilyenül csak Ausztria és középpontul csak Bécs szerepelt.

Valóban úgy áll a dolog, hogy Magyarország a világlapokban egyedül sohasem szerepel. Autriche-Hongrie, Austria-Hungary, Oesterreich-Ungarn czímet olvasunk a nyugati világlapokban mindig. E czím alatt jelenik meg a magyar parlament tanácskozásáról vagy valami kisbürgözi sikkasztásról szóló hír, épen úgy, mintha Bécsben, vagy Grazban történik valami említésre méltó. Sőt a Magyarországot jelző kifejezést a rövidség okáért sokszor el is hagyják. Magyar miniszter sokszor szerepel osztrák miniszterül, magyar iskola osztrák iskolául. A szűk körre és határozott tére szorított közös ügyeket a külföldi hírszolgálat mindenre, a kulturális és közgazdasági életre is kiterjeszti. Szinte vegyes érzelmekkel olvashattuk egy híres amerikai évkönyv, a «Social Progress»-ben, az 1905-iki kötetben, hogy Magyarország és Ausztria valóságilag két külön állam és a társadalmi fejleményeket nem lehet osztrák-magyarokul tárgyalni. Az ember nem tudja, hogy az efféleken örüljön, vagy boszankodjék-e? Az sem épen utolsó dolog, hogy a legtöbb, még 1905-iki angol, francia és német kézi atlaszokban is Magyarország és Ausztria egy határ közé van véve. Csodálatosan furcsa dolog, hogy kelet felől a romániai térképek csak a Tiszáig veszik el tőlünk földünket, nyugat felől pedig már egészen elszakasztják állami területünket. Bebizonyított dolog, hogy az angol és francia meg amerikai kartografusok német és osztrák források után dolgoznak és ezek alapján kebeleződünk mi be Ausztriába. A Maemillan-féle 1905-iki londoni és new-yorki kiadású «Modern Atlas of America» nemcsak közös határt ad Ausztriának és Magyarországnak, de a városok indexében Budapestről azt mondja, hogy: «Ausztria második nagy városa». A politikai kézikönyvek és lexikonok Magyarország államiságának föltüntetésében mind az osztrák iskolakönyvek álláspontján állanak és német forrásaiknak megfelelőleg írnak. A tudományos információ is Bécshez fordul Magyarországra vonatkozó dolgokért és ez a dolog a külföldi sajtó magatartásával szorosan kapcsolatos.

Magyarországnak annyi kulturális alkotása, olyan gazdag és önnálló tudományos élete van, mint a világ bármely más művelt nemzetének. De a mint a politikában elnéztük, hogy nemzeti munkánk osztrák-magyar, vagy épen csak osztrák fátyol alatt jelenjék meg, épen úgy nagyok a mulasztásaink a külföldi kövlemlény-nyel szemben a kulturális téren is. Sajtó és politika szorosan összefügg és a nemzetnek mindenféle életnyilvánulása a köz-

gazdasági és kulturális téren is a külfölddel szemben mint politika jelenik meg. Politikai életünk megszokta az osztrák közvetítést nyugat felé és ebben a lében úszik közgazdaságunk meg kulturánk is. Erős, nemzeti munkának, kulturális és politikai akciónak kell keresztül vinni azt, hogy Budapest elismert és közvetetlen nemzetközi hírforrás legyen és hogy a világlapoknak itt élő tájékozott, köz- és társadalmi életünkben részt vevő levelezői legyenek. Valaha a Timesnek is volt itt levelezője és a hatvanas években Magyarországnak nagyobb súlya volt a nemzetközi sajtó szempontjából, mint most. Ezt az elmaradásunkat szintén pótolnunk kell.

Az, hogy ránk nézve kellemetlen hírek és cikkek ne jelenjenek meg a külföldi sajtóban, sohasem fogjuk elérni, de ne is akarjuk. Ki akadályozhatná meg a rossz benyomásokat szerzett külföldi írókat abban, hogy meg ne kritizáljanak bennünket, mikor mink is azt teszzük a francziával, angollal, némettel. Csak arról lehet szó, hogy a világsajtóban való helyzetünk olyan legyen, mint egy művelt államhoz méltó, nem pedig olyan, a melyről a szomszéd hatalmi érdekek szerint írnak s melyről csak sugalmazott vagy irányított információk jelennek meg, mint például Perzsiáról, Indiáról, vagy más efféle idegen hatalom játéklabdájául szolgáló országról. Ez a czél kétségtelenül érdemleges reformokat kíván úgy hivatalos, mint felhivatalos és a társadalomban keresetforrással jelentkező sajtó és hírszolgálatunkban. Minden jel arra mutat, hogy ennek a körülménynek tudatára jutott politikai és társadalmi életünk s ennél fogva közel van a cselekvéssel való orvoslás is.

A ki figyelemmel kíséri a külföldi sajtót, tudni fogja, hogy a nagy világ közvéleménye most már épinséggel nem közömbös a nálunk történetek iránt. A külföldi sajtóban Kossuth és Darányi nevét egy-egy közgazdasági vagy szociális alkotással kapcsolatban nagyon gyakran olvashattuk a múlt évben. Wekerle minden lényegesebb politikai kijelentése helyet talált a világsajtóban, bár az előzmények hatása alatt sokszor nagyon megrövidítve és eltorpítva. A kulturális téren végzett munkáiról szóló hírek újabbban nemcsak érdeklődő közlésre, hanem részletezőbb kommentárookra is találnak a világsajtóban. A mi munkánknak kell az állapotokat oda fejleszteni, hogy a magyar dolgok számba jövő nemzeti életnyilvánulásokként tekintessenek és érvényesüljenek a világsajtóban. Ezt a munkát a maga számtalan aprólékosságában és nagyobb szabású nemzetközi politikai vonatkozásaiban már megindítottuk, vigyük is eredményesen keresztül.

A PESTI TÖRVÉNY-HALLGATÓK TÁNCZVIGALMÁNAK TÁNCZRENDJE 1848-BÓL.

Február 17-én, hétfőn volt 60 éve, hogy a budapesti, illetve akkor még pesti joghallgatók azt a tánczestélyt tartották, melynek tánczrendjét bemutatjuk.

Ezen érdekes tánczrend bemutatása alkalmából végig kutattuk az akkori lapokat, de azok bizony nagyon keveset foglalkoztak a pesti törvény-hallgatók tánczvigalmával. Nem kellett akkor még sok reklám, hogy egy-egy bál jól sikerüljön.

Úgy látszik, hogy a joghallgató urak eleinte nem is akartak tánczvigalmat tartani. A «Budapesti Híradó» 1848. január 27-én megjelent száma ezt mondja: «A jogászok ez évben sem fognak tánczvigalmat tartani, hanem az erre szükséges összeget jótékony czélra fogják fordítani. Helyes! annál jobb kedvvel fognak tánczolnihatni.»

A «Honderü» 1848. Télihó (január) 15-iki számában írja: «A jogászok, mint hallani, az idén sem szándékoznak tánczvigalmat rendezni. Ha netán mégis rendeznének pénzgyűjtést és a bejövendő összeget jótékony czélra szentelendők, akkor e nemes és valódi áldozatot dicséret örömmel üdvözöljük. Nem tudjuk azonban Budapest gyöngéd szép neme oly feltétlenül osztozik-e üdvözölő örömlükben.»

A Győrben megjelent «Hazánk» 1848. január 15-én megjelent számában közölt pesti levél szerint: «A jogászok tüzesen disputálnak adni

szándékolt báljok felől. Hej! annyi szép kebel dobog a boldog óra felé.»

Később mégis elhatározták a bál megtartását, mert a győri «Hazánk» 1848. január 22-én ezt közli: «Bálok mindenfelé tervezetnek, lesz jogászbál, orvosnövendék bál, ifjak bálja...»

1838. február 17-én meg is volt a pesti törvényhallgatók tánczvigalma, melyről a «Honderü» Télihó (február) 19-iki száma röviden ennyit említ csak: «17-én a Pesti Jogászbál lón letánczolja»; míg a Télihó 26-iki száma szerint: «A tánczvigalmak in floribus folynak. A jogászok idei tánczvigalma eddig a legfényesebb volt. Az orvosnövendékek azonban fényben vetekedni fog vele, ha felül nem mulja.»

A győri «Hazánk»-nak úgy látszik, hogy jó pesti levelezője volt, mert e lap leg hosszabban emlékezik meg e bálról. A február 29-iki számban Pesti Levelek czím alatt közli: «A híres jogászbál folyó hó 17-én számos válogatott közönség részvételével megtartott. A terem rendezése, kivilágítása, a felszerelés, a zene ugyan olyan, mint a köri bálról említém, kivéden, hogy jogászaink a virágzásban kissé terméketlenebbek voltak, mint a köriek. Tartalmas, fesztelen volt egész az összeolvadásig, mert nehogy unalmas egyformasággá váljék, volt gondja néhány firtel magánának et hujus generis, hogy külön kolon alkotassék, melybe honoraciór valahogy ne vegyüljön. Jogászaink vendégszeretete ezt észre vevé, s folytonos út-csinálással e kört szétbontá, a nélkül, hogy Széchenyi fejtegetéseit, az út-csinálásról, fejtegették volna. Altalában e bált sikerültnek lehet mondani. Szép nő, szép lány annyi, mint a tenger, tánczolóhatott az ember. A multság reggelig tartott.»

Más lap nem emlékezett meg a bálról. A jelen voltak névsorát egyik sem közli. Pedig érdekes lett volna most újra hozni. Talán akadtak volna e lap — nagy- és dédmama-olvasói között, a kik látva nevüket, édes gondolatlan szálltak volna vissza emlékezésükkel 60 évre, mikor még szépséggel, ifjú remény-nyel fogadták a deli leventék udvarlását.

A bemutatott tánczrend egyszerű; csak egy papir-lapból áll. A szöveg és a kép aczélmetszet rajta, Vidéky János rajza után.

Dr. Rónaky Kálmán.

KIÁRENDÁLT URAK.

REGÉNY. (Folytatás.)

Írta RÁKOSI VIKTOR.

IX.

Hogy Ér-Tarpa micsoda jellegű város volt, ennek az egyszerű történetnek a folyamán már említettük. Tele volt apró urakkal, kik érdekes stilszerű régi kuriákban laktak. Régi helyett talán megfelelőbb volna az ócska jelző. Mindenféle meszeletlen falakat, hulló vakolatot, mohos faszindelyű háztetőket, beomlott képményeket lehet látni. Mert ezek az apró urak büszkék voltak ugyan, mint a kasztíliai nemesek, de ép olyan szegények is. Volt itt több vármegyének penzionátus tisztviselője és laktak itt elszegényedett régi családok, a kik vagyonuk romjait fogyasztották. Számosan csak úgy véletlenül kerültek ide, mint a hogy az elsüllyedt hajó roncsait a vihar elveri valami szigetre. Minden felekezetnek külön temploma volt s a sok torony nagyban emelte a hely városi jellegét.

Közel egymáshoz állott a Szentlélekiek portája és az Impérfalviak kuriája. A Szentléleki-ház a romhányi dombon feküdt s onnan az egész várost be lehetett látni, de különösen az Impérfalvi-házat, mely majdnem alatta terült. A két házhoz tartozó kert összeért, csak egy eleven töviskerítést választotta el. A két kuria romlaga állapotában meglehetősen hasonlított egymáshoz. Még belülről is. A Szentléleki-házban lakott egy magányos, öregedő ember és egy kis fiú, az Impérfalvi-házban szintén egy egye-

dül álló deresedő úr egy kis leánnyal. A Szentléleki nemzetségnek utolsó tagja volt Sándor, ez a kis gyerek, az Impérfalvi-hadnak pedig ez a kis leány, Impérfalvi Eszter.

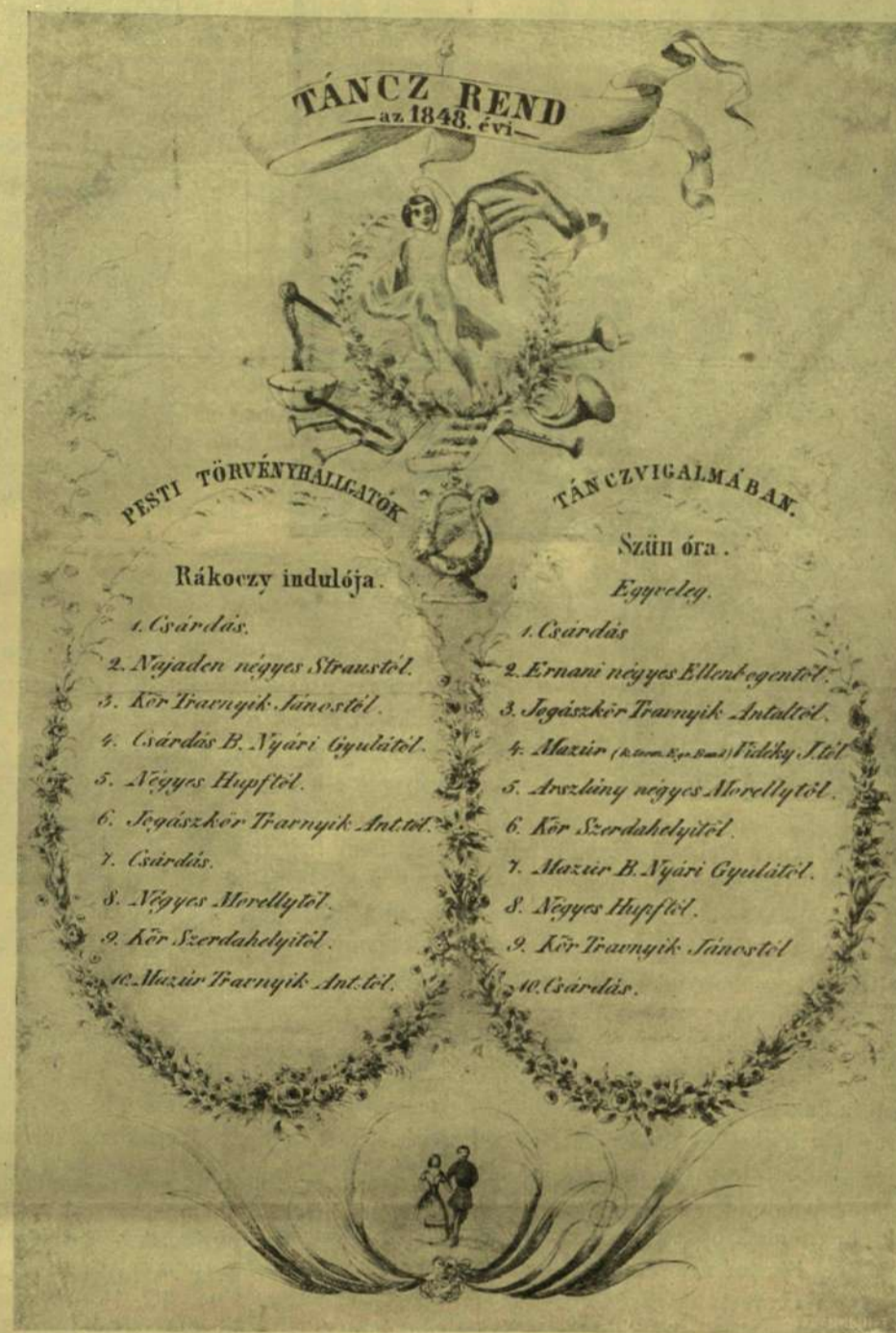
És mind a két gyermek késői házasságnak egyetlen gyümölese.

Mindegyik elvesztette anyját még kicsi korában. Azok közé a boldogtalank közé tartoztak, a kik mikor nyiladozó öntudattal kezdenek a világban széttekinteni, azt a helyet, melyet az anya szokott betölteni, már üresen találják. Talán álmukban, vagy félig éber állapotukban megcsendül néha fülükben egy édes hang abból az időből, mikor karonülők voltak s élveztek szeretetét annak a lénynek, a kit nem pótolhat senki; de mikor összeerezvenne figyelnek e hangra s kutatni kezdik, honnan jön, nem tudnak rájönni semmire, az elenyészik, elcsendesül, mint a pusztán tova futó szél.

A városban a két szomszéd nemes urról meséltek valami történetet, melyet senki se tudott biztosan. Ez a történet lehetett az oka makacs ellenségeskedésüknek. Asszonyhistória volt, még pedig banális — legalább a társaság banálisnak tartja, mert az eltaszított boldogságot, a vérvő sziveket, a szétördelt lelkeket az emberek nem szokták meglátni. Ságody Márta híres szépség volt, sokan forgolódtak körülötte, ki sejtette, hogy mikor ő a daliás Impérfalvi Miklóst választotta, ez a döntés a sok udvarló közül az egyik, Szentléleki Gáspár életének a tragédiájává vált? Ságody Márta sokáig válogatott a kérőkben s már majdnem hervadni kezdett, mikor végre a kezét a már javakorabeli Impérfalvinak nyújtotta. Szentléleki, a ki eddig várt és remélt, megmérgezett étellel vonult vissza. Minden nemes tulajdonsága felolvadt a gyűlöletben, mely ettől kezdve egyetlen indulata lett. S ez a gyűlölet annál engesztelhetetlenebb volt, mert tehetetlenül vergődött — hisz nem akart ő senkin boszút állni! Még csak el se árulhatta gyűlöletét, ezt nem engedte a büszkesége!

Impérfalvi, a ki különben léha, kicsinyes, kárörvendő és dologtalan fráter volt, mélyen fájlalta és gyászolta felesége halálát. Úgy volt szokva, hogy az asszony csináljon mindent a háznál; nemcsak a belső, de a külső gazdaságot is az vezette, ő meg csak pipált és a tarpai úri kaszinóban magas politikát fűzött. Az asszony a kis darab földön, melyet még magukénak nevezhettek, hősiesen küzdött a mindennapi kenyerért s tojásból, csirkéből, egy-két disznóból s valami gyümölcsből össze tudott szerezni annyi pénzt, hogy nagynehezen megélhettek.

Szentléleki nem sokkal Impérfalvi házassága után megnősült, a minek első indító oka a dacz volt; nehogy megsejtsék őt bánatát. Erről az asszonyról azt beszéltek, hogy valami ceselédleány volt, még pedig nagyon szép. A különben brutálisan gögős Szentléleki mégis feleségül vette. Vagy talán ez a büszkeség bírta őt rá arra, hogy egy parasztlányt vegyen feleségül? Ez nem is olyan paradox, mint a milyennek látszik. Szentléleki utolsó sarjadéka volt a családnak és sok-sok álmatlan éjszakán át kidolgozta az a gondolat, hogy vele kihal az a nemzetség, mely már jeruzsálemi András oldalán kardot forgatott, a mohácsi vérszedej pedig már városot be lehetett látni, de különösen az Impérfalvi-házat, mely majdnem alatta terült. A két házhoz tartozó kert összeért, csak egy eleven töviskerítést választotta el. A két kuria romlaga állapotában meglehetősen hasonlított egymáshoz. Még belülről is. A Szentléleki-házban lakott egy magányos, öregedő ember és egy kis fiú, az Impérfalvi-házban szintén egy egye-

A PESTI TÖRVÉNYHALLGATÓK TÁNCZVIGALMÁNAK TÁNCZRENDJE 1848-BÓL.

biztosítására csak egyetlen gyenge, vézna fia született, a kiből megvoltak a híres családnak, a nagy ösöknek nemes vonásai, de hiányzott belőle a nép ereje. Szentléleki családását kegyetlenül érezte a szerencsétlen asszony, a ki egyetlen kincset, melylyel bírt, a nyers-erőt, egészséget nem tudta fiára átvinni. Az asszony (a kit csak a másik iránt érzett gyűlöletből vett el) csak cselédszerepet játszott a háznál s a tulajdon fiával oly tszettellett bánt, mintha annak is csak fizetett dajkája volna. Csókolni is csak titokban mert e legboldogabb percei azok voltak, mikor az úr eltávozott hazulról s ő kedvére mosdatta, öltöztette, fésülgette a fekete szemű, sápadt, gyöngye gyermeket: a nagyságos urit, a ki (ezt nem tagadhatták!) az ő fia volt. A durva és lenéző modor, a melylyel Szentléleki vele bánt, lassanként teljesen megtörte. Hervadásnak indult. Lassan-lassan leszokott a beszédéről, elfelejtett még dalolni is, pedig jó nótás tisztamenti fából származott. Micsoda élet az, mikor az anya nem mer dalolni tulajdon gyermekének! Két szemében örökké fájdalom ült, melynek azonban soha kifejezést nem adott. És az, kifelé nem találván utat, oltogató részvétet, annál jobban rombolt odabent. Nem is volt kinek panaszkodni. Fiatalon megöregedett, arczán időnek előtte ránczok jelentek meg. S mikor a kis fiú egyszer nagy betegségen ment keresztül, az asszonyt heves rettegés szállotta meg, mely

végkép aláasta egészségét. De azért dolgozott, vonszolta ide-oda beteg, fáradt testét. Egyszer aztán összeesett, végigterült a konyha agyagos padlóján és meghalt. Meg mert halni, mert az ura épen nem volt otthon! Szentléleki jelenlétében bizonyosan nem bátorkodott volna ilyen vakmerőséget elkövetni. Szentléleki Sándor ekkor két estendő volt s könnytelen szemekkel állott anyja koporsója mellett. A szegény kis férge nem sejtette, hogy miféle kincset viszik el a háztól, durván gyalult deszkák közé zárva. Szentlélekit megdöbbentette ez a csapás, melyre nem volt elkészülve, mert észre se vette soha az asszony szenvedését és sorvadását. Épen azért érezte súlyosan a veszteséget, mert nem feleséget, hanem egy kitünő cselédet vesztett. A ház fenekestől felfordult, ettől kezdve összevissza ment minden. Valami öreg paraszt-asszony maradt ott, az vezette a háztartást s az lett gondviselője a kis Sándornak. Az apja nem sokat törődött vele. Körülbelül ebben az időtájban maradt árván az alsó udvarban Impérfalvi Eszter, a ki annyi idős lehetett, mint Sándor. Egyszer aztán az egyforma romok között, egyforma nyomorúságban született és egyforma szomorúságban élő két gyermek egymásra talált. Úgy a Szentléleki, — mint az Impérfalvi-kert tele volt krumplival és kukoricával. A gyerekekre nézve akkor kezdődött a boldog

A BALTÍI VÁRKASTÉLY.
(A HUNZAI MÍR SZÉKHELYE.)

ŐSI LAKÓHÁZ ROMJAI (NÍJA).

élet, mikor a kukorica embermagasságra nőtt. Ez volt az őserdő tele titkokkal, veszedelmekkel, kalandokkal és mesebeli alakokkal. Közvetlenül a Szentlélek mellett egy rongyos kis viskóban lakott Zsupányi, szegény zsellér-ember két kis fiával: ezek voltak Szentléleki Sándor első barátai. A Zsupányi fiukban valami titkos gyűlölet élt a szomszéd úr iránt, a minek azzal adtak kifejezést, hogy követ és fagyott göröngyöt hajigáltak át. Egyszer aztán Babi asszony lesbe állott, fülöncsipte és elpáholta a hajigálókat. Ekkor jutott eszébe a jó asszonynak, hogy okosabb volna a két fiúval kibékülni és őket Sándor úri barátaiá tenni, így aztán neki is kevesebb vesződsége van s nem kell minduntalan kiszaladni udvarra, kertbe s az ifiúr után nézni.

Az ősmerevséget Szentlélekiékvé kuvaszkutyája (a Kasztor apja, vagy nagypapája) kezdte. Az eb hamar fölfedezte, hogy Zsupányiéknál többször füstölög a kémény, mint Szentlélekiéknél, s mikor a zsellérfamilia a kellemesen illatozó cziberelevest körülülte, farkcsóválva megjelent az uraság kutyája, körülzágászta a házat, a konyhát és mindig kapott néhány falatot: szalonnabőrket, kenyérhajat, sőt mikor a szezonja volt, sült tökök is. A sült tök szokatlan táplálék kutyának s azt az állat nem is ette meg,

hanem haza szaladt vele, mintha meg akarta volna mutatni és megkérdeni, hogy nekivaló eledel-e? Ezért a jó tanácsért kihez fordult volna máshoz, mint a Sándor uríhoz? A míg a gyerek ölbevaló volt, karon ült vagy négykézláb mászkált, a kutya nem törődött vele, mert nem tudhatta, hogy ember és neki született ura. De mikor a kis lényben az emberi öntudat csirázni kezdett, a mi abban nyilvánult, hogy a gyerekek két lábára állt és főlegyenesedett, a kutya meghökken, rájött alarendelt helyzetére, két fülét hátrasunyította és feléje lapult. Az emberek közt fölnevelkedő kutya valószínűleg tisztában van a társadalmi renddel és a gazdája kis fiában megsejti a trónörököszt, a ki majd egykor a korbácsot kezelni fogja. Sándor úri szerette a kutyát, melyen kívül alig volt neki társasága. Szeretete csak fokozódott, mikor egyszer a gondos állapot megjelent a kis gazdája előtt és egy darab sült tökök tett a lábai elé. Az úri nem sokat tűnődött rajta, a jó szag megcsiklandozta az orrát, fogta tehát a tökököt és megette, a kutyának nem csekély elámulására. Mikor aztán az öreg cseléd fölhatalmazta a Zsupányi gyereket, hogy átjöhetnek játszani, ezek a kutyához csatlakoztak, mikor az a darab tökökkel hazafelé indult. Átbújtak a kerítés nyílásán s nagy félénken, óvatosan baktattak az eb után, attól félvén, hogy ők most valami tilos dolgot művelnek, mert nagyúr portájára tolakodtak be. De miután tíz lépést tettek, hús lépést tettek, harmincz lépést tettek és se rájuk nem kiáltottak, se pofon nem ütötték őket, valamivel bá-

rabban haladtak előre a kutya nyomán. A kukoricásnak a ház telé eső szélén, valami gödör partján ült az úri, ép olyan mosdatlanul, mint a közeledő vendégek, ép úgy valami durva szoknyába öltözködve, mint a Zsupányiak. Az úri minden zavar nélkül átvette hű szállítójától a tökököt (annyiszor ismétlődött ez a jelenet, hogy már egészen hozzá szokott) és majszolni kezdte. De tán már ünta a dolgot, mert egyszerre csak a Zsupányiak elé tartotta, a kik néma bámulattal és meghatottsággal álltak előtte és szólt:

— Kő?

— Nem, — felelt a két Zsupányi egyértelműleg.

— Pedig jó, — folytatta Sándor.

— Már ettünk, — szólt a nagyobbik Zsupányi, — mi sokszor eszünk. Mi többször eszünk, mint te. Ez is tőlünk való, a kit a kutya hozott.

Az úri nem sértődött meg erre a leleplezésre, hanem nyugodtan tovább ette a tökököt. Azután madzagot szedtek elő, ostort fontak, hámot készítették és lovazni kezdtek. Ez volt a szomszéd gyerekek megismerkedésének első jelene.

A mint a gyerekek nőttek, messzebb és messzebb bátorokdtak. Behatoltak a szélben félelmesen zizegő száraz kukorica őserdőbe s eljutottak egész az Impérfalvi kerítéséig. Ez sokáig útjokat állotta, azt hitték, hogy ott vége van a világnak. De valami kecsgetető alfafa, mely az Impérfalvi-kertben állott, átszalta őket az ismeretlen világrészbe s lassankint meghódították a szomszéd területeket is.

(Folytatása következik.)

A HÉTRŐL.

Nyolczan. Még messze van május, a boldogtalan szerelmek halálós hónapja, még nincs itt a derűs, a napfényes, az illatos tavasz, a melynek a mosolygásában elviselhetetlen gúnyt éreznek a vérző, a fájó, a sötét köddel teli szívek és ime máris ijesztő tételeket mutat a főváros életének napi számadása. Huszon-negy óra alatt, egyetlenegy hol esős, hol nap-sugaras vasárnapon nem kevesebb, mint nyolcz ember kereste és cizálta magához türelmetlen kézzel a halált. Előkelő ember és alantas sorú, szegény és gazdag, férfi és nő, öreg és fiatal, beteg és olyan, a kinek csak a szive volt sebes. Az egyik meghalt, mert úgy érezte, hogy már nagyon is sokat élt, a másik, mert úgy érezte, hogy nincs miért élnie. Az egyik azért, mert szeretett, a másik azért, mert nem szeretett. Az egyik megölte magát, mert nagyon is szép volt a múltja, a másik meg, mert nagyon sivárnak látta a jövőjét. A hány ön-

főherczeg a minapában másfél órára fölesapott valóságos diáknak. Mert egy főherczeg, ha diáksorban van is, nem igen él diákéletet. Ehhez ugyanis nemcsak tanulás kell, hanem iskola is. Már pedig a főherczegeknek, de még az egyszerű herczegeknek is rendszeren házhoz szokták szállítani a tudományt. Nem ők járnak az iskolába, hanem az költözik oda hozzájuk. József Ferencz főherczeg most egy kirándulást tett ebből az állapotból. Elment az iskolába, a budai főgimnáziumba, a melynek «beirt» növendéke, beült a padba, magyarázatot hallgatott, felelt is — még pedig igen jól felelt — és hogy teljes legyen a program, a tizperczes szünet gyönyörűségét is megélvezte diáktársai-val. A kis főherczegnek nyilván tetszett a diákélet, mert megígérte, hogy máskor és többször is megismétli a látogatást. Hogy tetszett neki a dolog, az nagyon könnyen megérthető. A főherczeg is ember és tizennégy esztendőskorában a főherczeg is diák. Elemében pedig minden rendű és rangú ember akkor van,

lokért, akár csak a felnőttek társadalmában és a harc itt is csak úgy kiváltja a különböző jellemek különböző tulajdonságait, mint a későbbi életben. Itt is van jóság, ravaszság, erőszakosság, siker, szerencse és csalódás és az összehasonlító meg a megkülönböztető hajlandóság, az embertanulmányozás eleme már a gyermek lelkében is működésbe lép. Az iskola élete az életnek is iskolája: a miből nyilvánvaló, hogy ennek az életnek a megismerése igen becses azok számára, a kiknek maga az élet bár a szebbik, de mégis csak az egyik oldalát mutatja.

Reklám és erkölcs. Tavaly vagy harmadéva a főváros utcáin reklám-cédulákat osztogatott egy kültelki kávé, a melyben szives tudomására hozta a közönségnek, hogy a kedves, derek és érdemes Savanyú Józsi «bácsi» a ki akkoriban szabadult ki kegyelemmel a fegyházból, immáron az ő kávéházának minden- napos vendége, ott iszja meg az ebédutáni

BÁL UTÁN. — Bár Desső rajza.

gyilkos a szerencsétlen fiatal miniszteri segéd-titkártól a szegény, elhagyott, éhező öreg napzamos asszonynig, annyi különböző oka, forrása a kétségbeesésnek, a mely a koporsóba kergette őket. Megdöbbentő a desperáció aratásának ez a dús bősége, de az okok változatosabb örömet és szórakozást, mint még egy csomó tizennégy esztendősk gyermek. Ha tehát a kis főherczeg beváltja az ígérését, az bizonyára neki lesz a legkellemesebb. És nemcsak kellemes lesz, hanem hasznos is. Állítólag egy nagyon szerencsétlen, sokat szenvedett és igen bölcs uralkodó, II. Frigyes, a mostani német császár atyja mondotta volna ezt Bismarck herczegnek:

— Akarom, hogy a fiaim nyilvános iskolába járjanak, mert nemcsak a tudományt kell megismernünk, hanem az embereket is. Ennek a mondásnak a lelkével rokon a Taine-é is, a ki ezt írta: Ha azt mondják, hogy: más az iskola és más az élet, ez lehet igazság, de mindenesetre csak fölületes igazság. Mert az iskolában is emberek, bár apró emberek, küzdenek és versengenek azonos cé-

feketéjét, meg az uzsonnakávéját is. Dicséretre válik a szegény — immár sírjában pihenő — Savanyú Józsi izlésének, hogy megszűkött a rárótt dicsőség elől, noha az élelmes kávé teljes ellátást, meg zsebpénzt is kínált neki a törzsvendégség nem terhes munkájáért. Vissza kell emlékeznünk erre a dologra, mikor most egy reklám-hírt olvasunk arról, hogy egy épen nem kültelki, sőt előkelő kávéház «megnyerte» fizetőpinczérnek a híres Krivány urat, a ki annak idején olyan eredményesen nyúlt bele egy nagy vidéki város közpénztárába. Lehetetlen hallgatva menni el az ilyen jelenet előtt, mert az a meggyőződésünk, hogy az ilyen dolog morál és humanizmus nélkül való, sőt határozottan inzultálása az egyiknek is, a másiknak is. Semmit se óhajunk öszintébben annál, mint hogy a megtévedt, a bűnbe esett ember, ha bűne büntetését a földi igazságszolgáltatástól elvette, igen visszatérhessen a becsületes, a békés, a munkás társadalom rendjébe. A megvezekelt ember megtisztult ember: a szabadon bocsátott ember szabad ember a szabad embernek minden jogával. De

A kis herczeg az iskolában. Egy fiatal princa, a József főherczeg gimnazista fia, a tizennegyedik esztendőskorában lévő József Ferencz

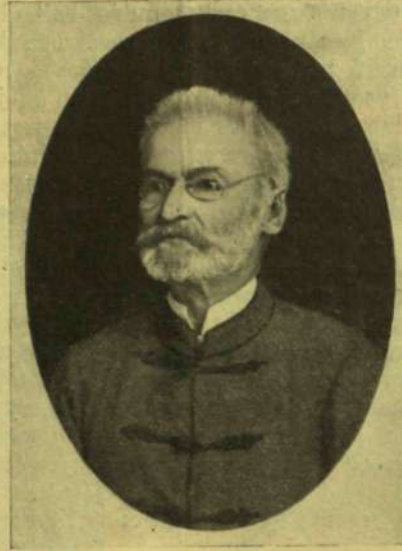
KILÁTÁS A JAGAN-HÁGÓRÓL DÉLKELET FELÉ (KUEN-LÜN).

BUDDHISTA SZENTÉLY CEZELLÁJA ÁSATÁS UTÁN (DANDAN-UILIK).

BODON JÓZSEF.

1845—1908.

FEÖLDI DOBY ANTAL.

az nyilvánvaló, hogy ennek a visszatérésnek a társadalomba, ennek az új helyfoglalásnak nesztelennek, minden városi láрма nélkül valónak kell lennie. Ez egy szomorú nevezetesség *elfeledésének* a ténye kell, hogy legyen; nem pedig a *megrögzítésének*. Így kell ennek történi elsősorban magának a visszafogadott embernek, másodsorban a visszafogadó társadalomnak érdekében. Az az ember érezte, hogy azért kapott megint tisztas kegyeret, mert újból tisztességes embernek ismerik el, nem pedig azért, mert erről az útról egyszer már szenzációsan letántorodott. Ha másként történik a dolog, akkor ez a «jótétemény» letörli róla a múltja fekete emlékeit, hanem annál erősebben hozzá tapasztja, mert hiszen az existenciája alapjává teszi. Ez pedig kegyetlenség és unmoralitás, mert a tisztességes kegyér nem lehet egy bűn szenzációjának a kamataja. De kegyetlen és unmoralis dolog a társadalom szempontjából is, mert azt a tanúságot villogtatja az emberek szemé előtt, hogy a bűn meg a feyház jobb protektor a boldoguláshoz, mint a hűség, tisztesség, becsületes munka. Az ilyen szörnyű tanítás többért árt, mint a mennyi hasznót hoz százezer pikkoló-fekete, vagy habos kávé.

Az *áruló*. Port-Artur várának kapitulált egykori parancsnokát, Stössel József generálit a szentpétervári katonai bíróság halálra ítélte. Kimondták róla, hogy áruló volt és golyót érdemel a szívébe. Megölik-e csakugyan, vagy életben hagyja a cázar kegyelme: a tragikum szempontjából szinte mellékes. Ennél talán még az is fontosabb: vajjon a német császár visszaköveteli-e tőle azt a medáliát, a melylyel már nagy tusájának gyászós vége után hódolt a szerencsétlen vezér hősiességének? Az a véleményünk, hogy a német császár nem fogja azt tenni. Ez az érem ott marad Stössel mellél, ha átlövik, vagy ha rabruhát húznak is föléje. Nem fogja visszakérni, mert a német császár gondolkodik ember és tanult ember. Lehetetlen, hogy ne ismerne azt a nagy igazságot, a melyet épen egy német író definiált ebben a mondatban:

— Minden nemzetnek minden csatája végén föltétlenül szüksége van vagy a diadalra, vagy egy árulóra. Ha el tudja viselni a vereséget a nélkül, hogy egy árulót követelne a maga megnyugtatóására, akkor az a nemzet, az az ország már *nem egészséges* többé.

Egy gyönyörű és hatalmas igazság van ebben a meghatározásban. Egy egészséges lelkű nemzetből, mint *historiai egyéniségből* nem szabad hiányoznia az örökkévalóság meggyőződésének. Örökkévaló pedig csak az lehet, a kit semmi erő, semmi más hatalom meg nem törhet, le *nem igazhat*, földre *nem teperhet*. Ha tehát megeskis az, a mi pedig bizony megeskis, hogy egy háború vereséggel végződik: itt a vereséget semmiféle élni akaró nemzet nem fogadhatja el egy igazságos mérkőzés igazságos vagy logikus eredményének. A legyőzhetetlenség érzetének meg kell maradnia a nemzet lelkében a szenvedett vereség után is, mert ez az érzés erkölcsi erejének nélkülözhetetlen eleme. Egy megvert nemzetnek *soha se szabad elhinnie*, hogy az ereje elégtelensége miatt vesztette el a csatáját: szüksége van, ha tényt nem kaphat is, legalább egy illúzióra, hogy az ereje igen is elegendő lett volna a diadal kivívásához, ha ezzel az erővel okosan és becsületesen bántak volna. Ennek a lelki szükségletnek tragikus produktuma az *áruló*, a kinek minden vesztett csata sirján meg kell teremnie. Rettenetes szerep, de okvetlenül szükséges ahhoz, hogy a nemzet a *historia* nagy színpadán továbbra is fölemelt fővel járhasson. Így Stössel generális, ha nem tudott szolgálatot tenni a nemzetnek azzal, hogy meghaljon a csatában, nagy, bár keserves szolgálatot tudott tenni neki azért, hogy életben maradt. Ha hőse nem lehetett, lett árulója és a nemzetek képzletvilágának szüksége van mind a kettőre.

FEÖLDI DOBY ANTAL.

1825—1908.

A történetíró rendszerint kutató és adatgyűjtő is. Előbb, mint a szobrász, vagy az építész összeválogatja az anyagot, azután ele-

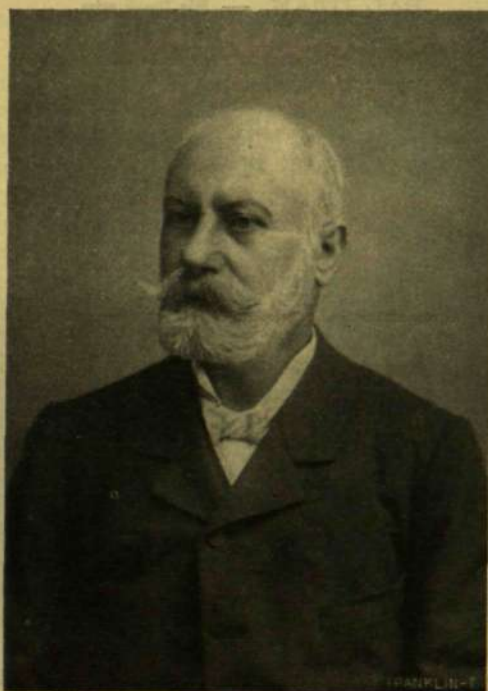
tel lehel beljök. Mindkét munka kiváló értelmet és tehetséget igényel, de az adatgyűjtésnél mégis magasabb fokon áll az alkotás, a léleknek azon munkája, midőn az író az egybehordott holt anyagba — szellemével életet lehel.

E napokban egy ilyen rendkívüli szorgalmu adatgyűjtő történész hunyt el Homonnán, Zemplény vármegyében, feöldi Doby Antal személyében. Garmelogus volt s e téren országos nevet vívott ki magának. Hivatalától ment szabadidejét, — mert máskülönben m. kir. sóhivatalnok volt, — arra szentelte, hogy a magyar nemes, és különösen a történeti szerepet játszott családok múltjára vonatkozó adatokat nagy szorgalommal kutatta, gyűjtötte. Nehány család történeti munkája, mint a Lónyay, a báró Podmaniczky és a Perényi családé, — könyvalakban is megjelent. De több száza megy kéziratban lévő munkáinak száma, a melyek a többi magyar családokra vonatkoznak. A főúri levéltárak szorgalmas kutatásai folytán állította ezeket össze, de szegénysége és az ilyenmű munkák nem igen nagy kelendőse miatt, sohasem juthatott azon helyzetbe, hogy ki is adja őket. Talán előbb az ideje, hogy e munkái közül a kiválóbbak valamikor napvilágot látnak.

A tudósokat jellemző igénytelenség, szerénység és egyszerűségről volt ismeretes egész életében. Magától megvonta a legszükségesebbeket is, hogy szenvedélyének áldozhasson s támogathassa a közművelődést, de különösen a népoktatást, a melynek olthatáira minden alkalommal letette a maga filléreit.

Hasznos pályát futott meg, s méltó lett arra, hogy nevét s nevéről e rövid sorokat itt feljegyezzük.

Pekér Mihály.

BODON JÓZSEF.

tet lehel beljök. Mindkét munka kiváló értelmet és tehetséget igényel, de az adatgyűjtésnél mégis magasabb fokon áll az alkotás, a léleknek azon munkája, midőn az író az egybehordott holt anyagba — szellemével életet lehel.

Egy időben népies jellegű lapot is adott ki «Mulattató Ujság» czimvel. Ebben az ügyben Kossuth Lajossal is levelezett. Vállalatával ugyanis a ponyvairodalmat akarta ellensúlyozni s Kossuthhoz fordult, két levél közlésére való engedélyért. Kossuth Bodonhoz intézett levelében a ponyvairodalomról a következőket írta:

«Nekem igen nehezemre esnek hinni, hogy e mételey nagy elterjedését a magyar nép izlésének romlottsága magyarázza. En hajlanak döbb vagyok hinni, hogy népünk nem azért kap annyira a ponyvairodalom kárhözatos termékei, mert izlése romlott, hanem mert azokhoz pár krajczár árán és igen könnyű szerrel hozzá fér.

Ép a hozzáférési könnyűség az a vibrio, a mely a járványt okozza.»

Kossuth szerint a daloly nyitja abban rejlett, hogy bemege a faluji nép a vásárra, ott pénzé teszi, a mit eladni vitt, s mikor már szükségleteit fedezte, hát felébred lelkeben az a bizonyos inger, a mely a szellemi táplálék után sóvárog stb. Itt más expedienis nincs: Szeged szeggel! «A négy krajczáros rozsz bort nem lehet forintos máslással kizorítani, hanem csak négy krajczáros jó borral.»

Bodon lapja azonban nem volt hosszú életű, a mi őt nagyon elkedvetlenítette s az írói pályában való hitét is megrendítette. Csakhamar vissza is vonult az ingradomitól; vidékre ment lakni, több helyt próbált megtelepedni, míg végre Gyöngyösön a gazdasági egyesület titkára lett s egyideig lapot is szerkesztett. Egyébként azonban teljesen szakított az irodalommal. Beteges ember volt, szervi szívbjában szenvedett s ez a betegsége is ölte meg.

KIS EMBEREK RÉGI VILÁGA.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irtta Fogazzaro Antonia. — Fordította Bezerédj István.

II. RÉSZ. — I. FEJEZET.

Halászosok.

Dr. Zerboli Ferencz porlezzeai es. kir. biztos 1854 szeptember 10-én kikötött az oriai es. kir. vámhivatalnál, épen a mikor egy igazán császári és királyi nap felsütött a Galbiga hatalmas bástyáján, csillogott a vámhivatal piros házikóráján, Bianconi Peppina asszony olanderein és paszulyain és kellő időben hivatalba szólította ennek férjét, Bianconi Károly urat, ugyanazt a vámhivatalnokot, a ki a zenei kéziratokban is összeesküvést szagolt. Bianconi magas, vastag és esontos ember, kiborotvált állal, szürke, erős pofaszakállal és kifejezéstelen szemekkel, mint a hű mézsároskutya, lement fogadni a másik es. kir. magasabb rangbeli csupaszállu urat. Zerboli azt mondta

a vámszedőnek, hogy Castellóban gyűlést kell tartania és inkább korábban jött, hogy a vámszedő urat üdvözölhesse.

A hűségese kutya nem értette meg azonnal, hogy más ezúljja is van; megköszönte a szives jóindulatot, alázatos frázisok és ostoba nevétekek közben, kezeit dörzsölve kínált kávé, tejet, tojást, friss levegőt a kertben. Amaz fejének egy intésével elfogadta a kávé és elutasította a friss levegőt. Bianconi bevezette a biztos urat a hivatalába, a hol kettős természet szerint, vámszedőből rendőrügynökké alakult át; szívét ájtatosságra, arcát pedig szigorúságra hangolta, mintegy a császárral való szűcseséges egyesülésben. Ez a hivatal egy nyomortűzű földszintes odu volt vasráccsal a két ablakán, egy kezdetleges, düledező czella. A biztos leült középen, nézte a csukott ajtót, mely a kikötőtől az előszobába vezet; a másik, mely az előszobából a hivatalba visz, rendeltére nyitva maradt.

— Beszéljen nekem Maironi úrról — szölt. — Mindig felügyelet alatt van, — felelt Bianconi. — Söt — tette hozzá — várjon; itt van róla egy majdnem kész jelentésem.

Elkezdett kutatni, tapogatni iratai között, keresve a jelentést és szemüvegét.

— Majd küldje el, küldje el — mondta a biztos, a ki nem sokat várt a szelindek prózájától.

— Közben beszéljen, szóljon.

— Rosz érzületű mindig, ezt már tudtuk — kezdte újra az ékeszóló vámszedő — s most már látjuk is. Kedve jött viselni azt a szakállt, tudja, azt a legyeket, azt a kecskeszakállt, azt a piszkot, disznóságot...

— Bocsanat — szölt a biztos. — Látja, én még ujongez vagyok, megvannak utasításaim, információim, de tiszta képem még nincs az emberről és a családról. Szükséges, hogy ön leírja nekem ezeket teljesen és alaposan, a hogy tudja. Kezdjük hát ő vele.

— Gógós, mérges, fenhéjzóg. Ötvenszer is pörölni kezdett itt vámuigyek miatt. Mindig azt akarja, hogy igaz legyen, mindig lelekézetni akar engem és az «ülnökök». Olyan szemetet mereszt, mintha meg akarná enni a vámhivalt. De én velem nem lehet hatalmaskodni, mert különben... De mindent tud, az igaz. Ért a törvényekhez, ért a pénzügyhöz, zenéhez, virágokhoz, halakhoz, ördög tudja még mihez.

— És az asszony?

— Az asszony? Az, az... egy macska, de ha kiereszti karmait, rozszabb, mint amaz, rozszabb! A férj, ha haragba jön, vörös lesz, esetepatát csap ezer helyett is; az asszony elhalványul és pokoli arcátlánságokat mond. Most mondom, arcátlánságokat én nem tűrök... de végre is... ért engem. Tehetséges asszony, tudja. Az én Pepim bele van bolondulva. Olyan asszony, a ki mindenhová behizelt magát. Akárhányszor itt Orióban a helyett, hogy a doktorhoz hívnák, őt hívják. Ha egy családban veszekednek, ő hozzá futnak. Ha egy állatnak hasa fáj, őt kéri. Söt olyan jó, hogy farsangon mindenfelét komédiáz nekik. Tudja, a babaszínházal. És a mai világban nevezetes, hogyan zongorázik, hogy tud francziául és németül. Én szerencsétlenségemre németül nem tudok és így többször elmentem hozzá megmagyaráztatni magamnak német iratokat, melyek a hivatalba érkezek.

— Ah, Ön jár a Marioni házba?

— Igen, néha e végett.

Valóságban a szelindek azért is járt oda, hogy Francóval megmagyaráztassa a vámtarifa bizonyos rejtélyeit; de ezt nem mondta meg. A biztos folytatta kihallgatását.

— S a ház hogyan van tartva?

— Jól van berendezve. Szép velencei padlók, festett mennyezetek, kárpitozott kanapé, zongora, az ebédő falai képekkel kirakva, hogy valódi gyönyörűség.

— És a főmérnök?

— A főmérnök derék jó ember, jókedvű, régi módi; hasonlít hozzám. De persze öregebb. Különböznen igen keveset lakik itt. Két hétig ebben az időszykban, másik két hétben tavaszszal s néhány rövid látogatást tesz évközben. Ha békét hagynak neki, ha megvan a nyugalma, reggel a teje, este a teje, obédre a pohár modenai bora, a tarokkja, a milánói ujságja, akkor Ribera mérnök úr meg

van elégedve. Különböznen, visszatérve Maironi úr szakállához, van ennél rozszabb is. Tegnaptudtam meg, hogy ez az úr jázminat ültetett egy vörösrre mázolt faedénybe.

A biztos, a ki okos ember volt és talán szive legmélyén közböns is mindenféle színék iránt, kivéve a saját arczáét és nyelvét, nem tehette, hogy kissé vállat ne vonjon. De azután hirtelen kérdezte:

— És virágzik az a növény?

— Nem tudom, megkérdem az asszonytól.

— Kitaló? A feleségétől? Hát a felesége is jár a Maironi házba?

— Igen, néhanapján eljár oda.

Zerboli kicsinylő szemeit Bianconi arczára szegezte és jó világosan megnyomta ezt a kérdést.

— Használ jár oda vagy nem?

— Persze, használnál! A hogy veszszük. Ő azt képzeli, hogy mint Lujzácska asszony barátja megy oda a virágok, a kézimunka, a pletyka kedvéért, a terefereért, tudja jól, a hogy az asszonyok szökták. En azután kiviszem belőle...

— Itt vagyok! itt vagyok! — kiáltott Bianconi Pepi asszony, hozva a kávé, szélesen mosolygva. — A biztos úr! Mily öröm, hogy őt láthatom! Sajnos, a kávé nem a legjobb, pedig elsőrendűből van! Az a baj, hogy még Luganóban sem lehet jól kapni.

— Ta-ta-ta-ta — szölt a férj mogorván. — Ejnye, mi az ördög! Úgyis csak tréfából mondtam. Ön jól értette, ugy-e biztos úr! Ez a drágalátos ember, ez nem érti. Magamnak nem is tartok kávé, képzelmeli. Legfeljebb mályvatheát a főfájások ellen.

— Ne fecsegi annyit, ne fecsegi annyit! — szakította félbe férje. — A biztos letévén az üres csészét, azt mondta a jó asszonynak, hogy később majd elmeg megnézni virágjait s ez az udvariasság hasonlított annak eljárásához, a ki a kávéházból zörget és pénzt az edényen eszörgeti, hogy a pinczér elvigye és elmenjen. Pepi asszony elérte s miután ezenfelül még Carlasciájának mérges szemei is megijesztették, sietve visszavonult.

— Hallja csak, hallja — szölt a biztos, elfővde homlokát és megszorítva halantekát balkezelével.

— Ah! — kiáltott fel egyszerre, feltalálva magát.

— Igen, tudni akartam, vajjon most Ribera mérnök Orióban van-e?

— Nincs ott, de azt hiszem, pár nap múlva megjön.

— Sokat költ Ribera mérnök ezekre a Maironiekra?

— Sokat bizony. Nem hiszem, hogy hazuról többje lenne don Francónak, mint három huszas egy napra. Az asszony pedig... (A vámszedő keze fölé fúj). Érti tehát. Ott van a szolgálok. Van egy két vagy hány éves leánykájuk; kell hozzá peszonka. Hozatnak maguknak virágot, könyveket, hangjegyeket, ördög tudja, mi mindent. Estéknél tarokkot játszanak, bort isznak. Erre kellenek a huszasok, ön ért engem.

A biztos gondolkodott egy kissé, azután homályos arc kifejezéssel, szemeit a mennyezetre függesztve, összefüggéstelen szavakban, melyek egy jóslat töredékeinek látszhattak, azt a véleményt nyilváníttotta, hogy Ribera mérnöknek, mint es. kir. hivatalnoknak, ki a es. kir. kormánytól újabban a helybeli előléptetés kedvezményében részesült, jobb befolyást kellene gyakorolnia rokonaira. Majd megkérdte, nem tudja-e, hogy Y. ügyvéd Varenából s egy másik Lovenóból gyakran jönnek-e látogatába Maironiekhoz? A vámszedő tudta Pepije révén, hogy zenélés végett jönnek.

— Nem hiszem! — kiáltott fel a biztos hirtelen és szokatlan nyersséggel. — Felesége nem ért semmit? Ő az orránál fogva vezeteti magát, kedves Bianconi!

— Két olyan gonosz alattvaló az, a kiknek a helyük Kufsteinban volna. Jobban kell tájékozódni! Tájékozottani magát és engem. S most menjünk a kertbe. Igaz is, ha valami érkezik Luganóból Maironi marchesza számára...

Zerboli a mondatot a bőkezű nagylelkűség egy gesztusával fejezte be s útnak indult, nyomában némileg kedvetlenül Bianconi.

Pepi asszony a virágok öntözésénél volt tállálható, a miben egy fűcska segített neki. A biz-

tos megnézte, megcsodálta a virágokat és ismét módot talált, hogy egy kis leckét adjon az alárendelt spiczlinek. Dicsérve a virágokat, ügyesen odavitte Bianconinét, hogy megnézesse Francót és Franco személynél nem állapodott meg, mintha semmi köze sem volna hozzá. Maradt a virágoknál s állította, hogy Maironinak sem lehetnek szebb virágai. Sikoltás, jajgatás és ellentmondás a szerény Pepi asszony részéről, a ki szinte szégyelte magát ilyen összehasonlítás miatt. De a biztos ragaszkodott állításához. Hát hogyan? A Maironiek fuchsiái is szebbek? Vaníliai is? Pelargoniumai is? Jázminjai is?

— A jázmin? — szölt Pepi asszony. — Mikor Maironi úrnak van a legeslegszébb jázminja egész Valsoldában, drága uram!

Igy a biztosnak egész természetesen sikerült megdudni, hogy a híres jázmin még nem virágzik.

— Szeretném látni don Franco dahliát, — mondta.

A jámbor teremtés ajánkozott, hogy elkiséri őt még azzap a Ribera-házba.

— Igen örülnék a látogatásnak.

De a biztos kifejezte abbeli óhaját, hogy megvárja a es. kir. tartományi főmérnök érkezését, hogy alkalma legyen nála tisztelőzni. Ezzel a biztos kegyesen elbűcsözött s távozott. Bianconi pedig elment halászni.

Minthogy régen az a kis világot még jobban el volt különítve a nagy világtól, mint jelenleg, azért inkább is volt a csendnek és békének világa, mint most, melyben az állam és az egyház alkalmazottjai, és tisztelteméltó példájuk folytán néhány hü alattvaló is, több órát áldoztak az épületes szemlélődésnek. Először is nyugatról a vámszedő úr vetett ki két horgot egy zsinorra erősítve, két áruló polentafalatot, olyan messzire a parttól, a mint csak tehette, s mikor a zsinór jól megfeszült, mikor a jelző parafa uszó mintegy horgonyt vetett a békés várakozásában, a es. kir. ember óvatosan letette a horgopálcát az előgró falra, leült és szemlélődött. Tőle keletre a finánczór a kikötő alacsony falán guggolt egy másik parafa uszó előtt, pipált és szemlélődött. A tő partján mindenféle látni lehetett egy-egy alakot, a ki ott guggolt és szemlélődött. Ha valaki a tavon haladva képes lett volna megkülönböztetni minden gondolatokba mélyedt, víz fölé hajolt alakokat, a nélkül, hogy látna a horgopálcákat, zsinórokat, uszókat, egy aszkéta remete népnek tartózkodási helyén képzelte volna magát, a mely megutálva a földet, az eget nézi ott lenn a vízben, csupán a nagyobb kényelem kedvéért.

Valóságban mindezek az aszkéták czompóhalra horgásztak s az ember jövőjének semmiféle titka nem bírt rájuk nézve nagyobb fontossággal, mint azok a titkok, melyekre a kis parafa uszó utalt, mikor mintha valami szellem szállta volna meg, mindig élénkebb nyugaltságnak s végül szinte örültségre adta jelét; mert miután ringatózott s majd előre, majd hátra húzódtat, utoljára gondolatainak zavarában azt a kétségbeesett utat választotta, hogy fejjel előre lesüllyed a mélyébe. Azonban ezek a tünemények ritkán fordultak elő és nem egy szemlélődő felnapoktat szokott eltölteni, a nélkül, hogy a parafa legcesekélyebb nyugtalanságát venné észre.

Ilyenkor mindegyikük, le sem véve szemeit a kis uszóról, követhette gondolatainak láthatatlan fonalat párhuzamosan a horg fonalával. Carlascia második fonalának általában politikai jellege volt. S ezt jobban meg lehet érteni, tudva azt, hogy Y. a főfonál, a horgzsinór is gyakran bizonyos politikai szemléteket idézett fel az ő homályos nagy fejében, a melyeket Zerboli biztos sugalmazott neki:

— Lássá, kedves vámszedő úr, — mondta neki egykor Zerboli, váratlanul a február 6-iki milánói felkelésre terelvén beszédét, — ön, a ki czompóhalász, nagyon jól megértheti a dolgot. A mi nagy monarchiánk horgász. A két egyesített család Lombardია és Venezia, két szép, kövér és csiklandós családék, jó vassal belül. A mi monarchiánk kivette ezeket maga elé, szemben az odujával, ennek a buta halacska, a milyen a Piemont. Ez bekapta 48-ban a Lombardia családék, de aztán ki tudta köpni és elmenekült. Milano a mi parafa-uszónk. Mikor Milano mozog, ez annyit tesz, hogy alatta van a halacska. Múlt évben mozgott az uszó,

de nagyon keveset, a kedves halacska csak szagolhatta a csalétket. Várjatok, majd jön egy nagy mozgalom, mi meghúzzuk a zsinórt, erre lesz egy kis láma és fiészolás és mi felhúzzuk a mi halacskákat, nem hagyjuk többet elmenekülni azt a fehér-piros-zöld disznósokát!

Bianconi ezen nagyot röhögött és horgához üve gyakran kérődzött, saját ártatlan öröme, ezen a finom hasonlaton, melyből rendszerint más élelméjű és mély politikai gondolatok is támadnak benne. Azon a reggelen a tó csendes volt, alkalmas a szemlélődésekre. A meredek tőfénék moszatjai egyenesen látszottak, jelölül, hogy nincsenek áramlások. A csalétek jó messze kivette, lassan, mint az ólom, lesüllyedt; a zsinór messze elhúzódtott az uszó alatt, mely kissé mögötte lebegett, gyakori gyűrűzéssel és rezgésekkel jelezve az apró csikhalakokat, ezután megnyugodott, a mi azt jelentette, hogy a csalétek a fenékre süllyedtek s hogy a csikok már nem érintették őket. A halászetete a pálcát az előugró falra és Ribera mérnökre kezdett gondolni.

Bianconiban saját tudtán kívül egy szerény adag szelidség is volt, egy kettős fenék, melyet Isten szívébe helyezett, a nélkül, hogy erről értesítette volna őt. A világ különben észrevehette ezt 1859-ben, mikor a kedves halacska megett a lombardiai csalétket horgostul, zsinórstul, pálcástul, biztossal együtt és mindenessel; Bianconi pedig, megadva magát sorába, elkezdett nemzeti és alkotmányos káposztát ültetni Precottóban.

Daczára ezen rejtett szelidségének, mikor letette a pálcát s arra gondolt, hogy a szegény öreg Ribera mérnök kihálásáról van szó, különös kellemes érzése támadt, nem a szívében, nem is agyában, sem valamely rendes szervében, hanem egy sajátszerű, tisztán, kis. kir. érzékében. Valóságban ő önmagáról nem is birt tudomásul, mint egy az osztrák kormányrendszertől különböző szervezetről. Egy kis határvám hivatalnoká lévén, úgy tekintette magát, mint az állam egyik újjának a körmén levő pontj; mint rendőrügynök pedig egy mikroszkopikus zemeskének képzelte magát ez alatt a köröm alatt. Az ő élete egy volt a monarchia életével. Ha az oroszok csiklandozták annak a bórét Galicziában, ő megérezte a vizketést Oriában. Ausztria nagysága, hatalma, dicsősége mérhetetlen keveliséggel töltötte el. Nem ismerte el, hogy Brazília nagyobb lehet az osztrák császárságnál, sem hogy Kína népebb lehet, sem azt, hogy Mihály arkangyal elvehetné Peschierát, vagy az Üristent elvehetné Veronát. Az ő igazi Üristene a császár volt; az égbelit csak úgy tisztelte, mint a bécsinek a szövetségését.

Sohasem ébredt tehát benne gyanú, hogy a főmérnök rossz alattvaló lehetne. A biztos szavaival evangéliumnak tekintette, azonnal meggyőzték tehát, s arra a gondolatra, hogy ez a hűtlen szolgál kezeügyében van, mint királyi szem és császári köröm, újabb buzgalomra gyuladt. Szamárnak nevezte magát, hogy ezt előbb nem tudta. Oh, de volt még ideje jól kihorgászni; jól, igen jól.

— Csak hadd csináljam én, hadd csináljam én, uram . . .

Félbehagyta a mondatot és megragadta a pálcát. Az uszó gyűrűt rajzolt a vízre, csendesen, alig mozogva; a mi czompót jelentett. Bianconi erősen megszorította a pálcát, visszatartva lélegzetét. Másik érintése az uszónak, második, erősebb gyűrű; az uszó lassan halad a vízen, megáll; Bianconi szíve dühösen ver; az uszó még egy kis darabig sétál a víz színén és lesüllyed; zsupsz! Biancon egyet ránt, a pálcza ívben meghajlik, annyira megfeszül a zsinór a rejtett súlytól.

— Pepi, megvan! — kiált Carlascia, fejét vesztve, összetévesztve a czompót a főmérnökkel. — a halót, a halót!

Az «ülők» irigyen visszafordul:

— Megfogta, vámszedő úr?

Ciustantban forr a méreg s nem mozdul, sem köcsörgalapját nem fordítja arra. Pepi asszony odafut keresztfele, Ratival együtt, hozza a «halót», egy hosszú póznát, halóból font nagy zacskóval a végén, hogy bele lehessen terelni a czompót a vízben; mert felhúzni a zsinór az egész súlyával, veszedelmes és kockázatos lenne. Biancon fogja a zsinórt és lassanként magához húzza. A czompó még

nem látszik, de nagy lehet, a zsinór jön feléle egy pár rófnnyire, azután dühösen lefelé rándul; majd ismét jön, jön, s a víz mélyén, a három személyiség orra előtt, megvillan egy sárga szörnyeteg árnyéka.

— Jaj, de szép! — mondja Pepi asszony halkan. Rati felkiált:

— Szűzanyám! Szűzanyám!

Bianconi szót sem szól, húzza, húzza óvatosan. Szép nagy hal, rövid, vastag, sárga hátal és sötétszínű hassal, s jön feléle a fenékről, majdnem hanyatt és keresztben, akarata ellenére.

A három arcz nem tetszik neki, mert hirtelen feléjük fordítja a farkát és vergődve egy újabb, dühös rándítást tesz a mélység felé. Végre kimerülten követi a zsinórt s a fal alá érkezik aranyászággal testével feléle. Pepi háttal a falazaton, lenyújtja a póznáját, a mennyire csak tudja, hogy megfogja a szerencsétlent, de nem sikerül neki.

— Az orránál! — kiáltja férje.

— A farkánál! — sikoltja Rati.

Erre a lármára, ennek a félelmes szerszámok láttára a hal vergődik, lebukik; Pepi hiába iparkodik, nem találja az orrát, sem a farkát; Bianconi csak húzza, a felszínre ránczigtalt czompó összegömbölyödik, egy hatalmas rántással elszakítja a zsinórt s elsiel a habok között.

— Szűzanyám! — kiált fel Rati. Pepi tovább turkálja a vizet pálcájával:

— Hol az a hal? Hol az a hal?

És Bianconi, a ki szinte kővé meredve állott a zsinórnál kezében, mérgesen megfordul, egyet rög Ratin, megragadja feleségét és vállainál megrázza, mint egy zsák diót, összeszűdja.

— Hát elment, vámszedő úr? — szól az «ülők» mézdesen. Ciustant kissé megfordítja köcsögjét, a katasztrófa színhelye felé néz, visszatér az ő békés uszójának szemlélésére és a számalom haragján dörmög:

— Semmi ügyesség!

Ezalatt a czompó visszatér a hazai moszatokhoz a mélységbe, megkínözva, de szabadon, mint a hasonlatban Piemont Novarra után; kétséges azonban, vajjon a szegény főmérnöknek lesz-e ennyi szerencséje?

II. FEJEZET.

A holdvilág és a felhők szonátája.

A nap lesüllyedt a Bre hegy orma mögött, az árnyék gyorsan homályba borította a meredek partot és az oriai házakat, sötét violaszínen festette a hegy körvonalait a hullám fényes zöldjére, a melyek ferden futottak nyugati irányban; erősek voltak még, de tajték nélkül, a csillapodó szélben. A Ribera-ház sötétült el utolsóan. A meredek és olajfákkal tarkított szőlőknek támaszkodva, ezt a házat uralja a gyalogösvény, a mely a tó partján halad s a mozgékony víz tükrében fürösztli szerény homlokzatát; mellette nyugatra, a falu felé egy függő kerteske két lépcsőzete következik, keletre pedig a templom felé egy kis terasz, melynek pillérei bekerítik a templomter egy darabját. A homlokzatba beszögellik egy kis kikötő, a hol akkor a hullámok moraja között himbálódzott Franco és Lujza hajója. A kikötő íve felett kecses tornác köti össze a nyugati függő kertet a keleti terrazzsal s három ablakkal néz a tóra. Loggiának nevezik, talán mert régen az volt. A régi ház imitt-amott több ilyen tisztelelt méltó megkövült elnevezést őrzött meg, a melyeket a hagyomány éltetett s melyek az ő látszólagos abszurditásukban a családi falaknak mintegy vallásos mysteriumai voltak. A loggia mögött van egy tágas terem, a terem mögött két szoba, nyugatra az ebédlő, híres emberek papírból való kis képeivel kárpitozva, kiknek mindegyike a maga üvege alatt s a saját keretjében áll méltóságos magatartással. Keletre a hálószoba, melyben a házaspár mellett saját ágycsakájában aludt Maironi Maria kisasszony, a ki 1852 augusztusban született.

Kezdve a rokokó-szekrényektől a hálószobában, egészen a konyhabeli teknőig; a fekete faliorától az ebédlőben, a loggiabeli kanapéig, a szalmaszékeltől egészen az oktalanul magas karú karosszékekig, a ház butorai a híres

emberek korszakából származtak, a kik nagyobbrészt még parókát és czopot viseltek.

Piero bácsi, a mérnök távollétében a ház őrzője annyira tisztelte a butorokat, hogy nem merte bizalmasan érinteni s kevésbé látható részükéről a port letörölni. Ettől rendszeresen dühbe jött a gazdasszony, valahányszor visszatért Valsoldába. Az urat felingerelte az, hogy egy kis por miatt szidják az istenadat parasztot, a gazdasszonyal kezdett ki és értésére adta, hogy poroljon ő maga; s mikor a méltatlanokó asszony kifakadva azt kérdezte, vajjon halálra porolja-e magát a házban, a hányszor odajött, ural jólelkűen felelt: «Csak egyetlenegyszer, az is elég lesz.»

Franco és Lujza aztán átalakították a dolgok ábrázatát. Franco költségzete merészebb, lángolóbb és szenvedélyesebb volt, Lujzáté okosabb; így Franco érzelmei mindig ott lángoltak szemében, arcában, szavában, míg Lujzá-nál majdnem sohasem gyúltak lángra, csak átható tekintetének és lány hangjának adtak mélyebb színezetet. Franco csak vallás és művészet dolgában volt konzervatív; a ház falait tekintve, tüzes radikális volt, mindig a falaknak, mennyezeteknek, padlóknak, berendezések átalakítását tervezte.

Lujza kezdetben csodálta találékonyságát, de minthogy pénzüik majdnem mindenestül a bácsitól eredt és fantasztikus vállalatokra nem tellett, lassanként és kicsinyenként rábeszélte, hogy hagyja meg a helyükön a falakat, a mennyezetet s még a padlót is és tanulmányozza, hogyan lehetne jobban elrendezni a butorokat átalakításuk nélkül. Esméket sugalmazott neki, a nélkül, hogy észrevette volna, elhitette vele, hogy tőle magától származnak, mert az eszmék apaságára Franco sokat tartott, Lujza ellenben teljesen közömbös volt ezen anyaság iránt. Így maguk között a termet a beszélgetésnek, olvasásnak és a zenének szánták, a loggiát a játéknak, a terraszt a kávézásnak és a költői szemlélődésnek. Ezt a terraszt avatta Franco a ház lyrái költségzétévé. Igen piczike volt és Lujza úgy vélte, hogy férje itt kissé szabadabb folyást engedhet ihletének. Ekkor dült le trónjáról a valsoldai eperfák királya, a templomtól híres öreg eperfa, egy zsarnok, mely minden szép kilátást elvett a terrasztól.

Franco pénzért megszabadult tőle; rajzolt és összeállított a terrasz felett egy légies alkotmányt vékony pálcákból és szarabokból, a melyk kis kupolával fedett három ívből álltak; felfutattott erre két szép passiflort, melyek itt-ott kinyitották nagy égcsizéket szemekiket minden oldalról füzetekben hullottak alá. Egy kerek asztalka és néhány vasszék szolgált a kávézás és szemlélődés céljaira. A mi pedig a kertészkést illeti, Lujza megtúrta volna ott a kukoricázát is, lelkeknek magasabbrendű türelmességével, a mely szívesen hagyta békét az alsóbbrendűek gondolatainak, szokásainak, hajlandóságainak. Ellenben Franco nem tört volna meg kertjében tököket vagy sárgarépat. Minden közönséges és ostoba dolog felingerelte. Mikor a szerencsétlen kertész hallotta don Franco urat szónokolni, hogy a kert csupa disznóság, hogy ki kell ásni, el kell dobnit mindent, le volt sújtva, meg volt aláza úgy, hogy sajnálni kellett, de mikor azután dolgozott a reendetlen, hogy megvaltoztassa az ágycakat, bekerítse azokat tufa-kövekkel, beültesse cserjékkel és virágokkal, mikor látta, hogy maga az új saját kezűleg tud dolgozni, s mily rettenetes latin nevek és csodálatos képességek vannak a fejében új és szép elrendezések kidolgozására, ekkor lassanként szinte félelemmel vegyült csodálattal érzett iránta, sőt odadó szeretet is, daczára a sok gúnésnak, a miben részesül.

Lujza sokkal többet szokott dolgozni, mint férje, de ha ez tetszelt az maga fáradozásában és szívesen beszélt rólok, viszont Lujza sohasem beszélt róluk és valóban semmit sem volt hiú munkájára. Varrt, horgolt, kötött és szabott csendesen és bámulatos gyorsasággal férje, gyermeke számára, házának feldiszitására, a szegényeknek és önmagának. Minden szobában volt kézimunkája, függönyök, terítők, vánkások, kosárkak, lámpaellenzők. Az ő dolga volt a virágokat a teremben s a loggiában elrendezni. De minthogy ez nem volt neki elég és minthogy a falu népe, Isten, Szent Margit és Szent Sebestyén után, imádta «Lujza ass-

«Magyarok a nagyvízen» című czikárköhöz
BEPPO MEG SZURKA JÁNOS, A JÓ PAJTÁOSOK.

szonyságot», egy intésére hoztak neki a gyermekek mezei virágot és páfrányt, hoztak repkényt, hogy füzérekkel köthesse össze a nagy csokrokat, melyek érc-gyűrűkben voltak a falakra erősítve.

Piero bácsi, mikor megírták neki ezeket az újdonságokat, keveset vagy semmit se felelt. Legfeljebb azt ajánlotta, hogy ne foglalják el nagyon is a kertészt, a kinek a saját maga dolgai is el kell végeznie. Első ízben, mikor Oriába érkezett a kertészek átalakítása után, megállt és nézte, mint annakidején a hat szál kukoricázát s halkan dörmögte: «Oh, jaj nekem!» Kiment a terraszra, nézte a kupolát, megérintette a vaspálcákat, megadta magát, de erősen rosza az ennyi eleganciát, a mely az ő és rokonai körülményeit meghaladta. Ellenben, miután csendben vizsgálta a sok csokrot, bokrétát, závat, füzert a teremben és loggiában, jóakaró mosolylyal mondta:

— Mondd csak, Lujza, ezzel a sok füvel nem volna jobb egy pár kecskét eltartani?

De gazdasszonya boldog volt, hogy nem kell többé halálra fáradnia a por és a pókhálók miatt és a kertész vég nélkül dicsérté don Franco urnak csodaterítő műveit; végre ő maga is hamarosan kezdte megszokni házának újszerű külsejét. Nyolcz vagy tíz nap múlva, mikor a kis Máriával a teremnek a kertbe vezető aytájanában állott, azt kérdezte tőle:

— Ki ültette ezt a sok szép virágot? — s erre a feleletre tanította őt: «a papa».

Egyik hivatalnokának, a ki látogatába jött, megmutatta unokaöccsének műveit és elfogadta a dicséretet, mérsékelt, de meglegezővel teljes helyesléssel: «igen, igen, ez bizony igaz!» Egyszóval utoljára Franco bámulójává lett, sőt meghallgatta beszélgetés közben további terveit is. És Francoiban csak növekedett a csodálat és a hála eme nagy és nemes jószág iránt, mely legelőny maradását, mindenféle elegancia iránti régies ellenszenvét; ama megszokott jószág iránt, mely minden ily ellentét esetében felelebrát a bácsi ellenszenvé mögött és csendesen növekedett, a mig felülmúlt és elborított mindent a megnyugvásnak széles hullámaival. Csupán egyetlen újdonsághoz nem akart a bácsi alkalmazkodni, s ez volt az ő régi párnájának eltűnése.

— Lujza, — szól, felemelve a székéről két újjával az új himzett vánkost — vidd ezt el.

És nem volt mód őt lebeszélni.

— Értetted hát, hogy el kell vinned?

Mikor Lujza mosolyogva odaadta neki a régi szőrnyeteg matrácot, ráült egy hangos «nohát» felkiáltással, mintha ünnepélyesen visszavenné egy trónnak a birtokát.

(Folytatása következik.)

MAGYAROK A NAGY VIZEN.

Magyarországon annyi mindent irtak már a kivándorlásról, társadalmi tudósok annyi tudományos keretet állítottak össze, hogy abba a kivándorlókat beleszorítsák, hogy a kérdésben tisztán látni igazán nem lehet. Én mégis tisztán akartam látni és hogy erre alkalmam legyen, nem ankketre mentem el, hanem kivándorlók közé.

Huszonhárom napot töltöttem kivándorlók között egy oceánjáró hajó fedélzetén; azok között éltem, a kik igazán anyagát adják a modern népvándorlásnak, némileg beleláltam lelkivilágukba és igyekeztem megismerni azokat az okokat, célokat, melyek kezükbe adták a vándorbotot. Ugyanígy láttam a visszavándorlókat is, a kik a nagy amerikai gazdasági válság előtt menekültek haza. Pillanatnyilag talán ezek az aktuálisabbak, én azonban azt tartom, hogy a kivándorló érdekesebb és a kivándorlás ügye a fontosabb. Mert bizonyos, hogy a mai visszavándorlás csak átmeneti jellegű és néhány hónap múlva ismétleten a kivándorlás veszedelmének kell szemébe nézünk.

Ez azonban a napilapok dolga. Én csak magát a kivándorlót nézem, a ki vándorútra kél, hogy ideiglenesen a tengerentúl keressen magának új hazát. Ideiglenesen, mert — bátran állíthatom, — paraszt kivándorlóknál közül egy sem akar a tengerentúl véglegesen megtelepedni, hanem mind azzal a szándékkal megy ki, hogy odakint eleget keresen arra, hogy idehaza földet vásárolhasson. Valóssággal Amerikában keresztil akarja meghódítani — Magyarországot.

Ez az állandó, stereotip eset. A sváb kivándorló kivételével, a ki meg akar telepedni odakint, minden nemzetiségű kivándorlónál idővel haza akar jönni. Csaknem kivétel nélkül ezt tapasztaltam én is az «Ultonia» 1279 kivándorlójánál Fiume és New-York között. A magyar föld szeretete az, a mely embereinket arra készíti, hogy legszebb éveiket ott töltsék az oceánon túl, az amerikai gyárvárosok füstös, szénporos, emésztő levegőjében.

A maga nemében csodálatosan érdekes egy ilyen kivándorló-hajó fedélzete. Ezerháromszáz ember az ország minden részéről, kicsiben valóssággal az egész Magyarország. A kemény alföldi magyar mellett, a kiről szinte leri kálvinista volta, a szepesi tót, hunyadmegyei oláh, délvidéki sváb és líkai horvát. És így közvetlen közelben még jobban feltűnnek a különbségek, a melyek az egyes embereket egymástól elválasztják, a szűkre szabott keretek mintha még élesebbé tennék a fajok közötti ellentéteket. Különlálló nemzetiségi csoportok képződnek a hajón, melyeknek csak a végcéljuk közös: Amerika.

A keretek, melyek között ez a társaság él, nagyon szorosak, vagy nagyon is szélesek. A hajó korlátja és a végtelen tenger, a Viz.

A magyarnak idehaza nincs fogalma a tengerrel. Iskolában talán hallott róla, de ellefejtette. Mikor rákerül az oceánjáró hajóra, nem talál mértéket, a melylyel ezt a végtelen vizet mérje, nem talál nevet, a melylyel illesse. Így alakul ki képzetében egy gyűjtőfogalom, a mely egyben találós és kifejező, a Viz. Ezt csodálja a magyar egész nap. Rendesen nyolczan, tizen nekidőlnek a korlátnak és szótanulni bámulják a hullámokat, a végtelen vizet. Időrolidőre hallatszik egy-egy elismerő megjegyzés: — Mégis csak nagy ez a víz. Mély is lehet.

Van olyan mély, mint a torony teteje kétszer. Aztán megint folyik tovább a tengernézés szótanulni. Egyéb a magyarnak nem is impóndik. A hajó örösi méretei hidegen hagyják. A hajó akkora ugyan, hogy az egyes folyosókat utcáznak keresztül, csodálkoznak azonban nem tud rajta. A vitorlás hajót, a melynek keményen nemes, épenesség lenézi. A ponyvás vagy lepéső hajót a békési paraszt nem tartja komoly közlekedési eszköznek.

Az «Ultonia» típusa volt a minden iránt közönséges keleti magyarnak Benkő István. Kőteles-mester volt valahol az Alföldön, de többet dolgozott a szőlőben, mint műhelyében. Most is azért ment ki Amerikába, hogy «földvalót» keressen. A mesteriségét, igazi magyar iparos létét, abba akarta hagyni. Őt ugyan

«Magyarok a nagyvízen» című czikárköhöz
AZ OLÁH LEGÉNY, A KI FÉL A FÉNYKÉPEZŐ GÉPTŐL.

nem érdekelte semmi. Palermóban jóformán ki nem mozdult a hálóteremből. Gibraltárban, a hova éjjel érkeztek meg, nagynehezen kicsalták a fedélzetre, hogy nézze meg a gyönyörű világítást. Világító tornyok, változó fényű reflektorok, ezer meg ezer lámpa a hegyoldamban, a maga nemében igazán szép látvány. Benkő István nagynehezen fel is kászálódtott a fedélzetre. Körülnézett egyszerű-kétszer, aztán mélységes lenézéssel jegyezte meg:

— Hát ez is valami. Olyan, mint nálunk a temető minszentek éjszakáján.

Egyáltalán a mi magyar kivándorlóink magukkal viszik a maguk keleti temperamentumát, fatalizmusát még az oceánra is. Akárhányszor láttam, hogy a fedélközi hálótermekben egymás mellett tíz-tizenöt ember hever az ágyakon és némán hallgat egyet, a ki már volt Amerikában és Amerikáról mesél. Érdeklődést a hallgatóság nem mutat, pedig mind lesi a szót. Valóssággal a keleti mesemondás ez a legmodernebb kiadásában.

A mesemondó itt nem a falu örege, hanem az amerikai, a ki már megjárt a tengerentúli országot. Ez is típus, a magyar, a ki az idegen viszonyok között félig átalakult. Egészben ugyanis sohasem alakul át. Angoul a legtrikább esetben tanult meg, ellenben az amerikai környezet hatással van rá és legalább a külsőségeiben amerikai lesz. Leveti a paraszti ruhát és munkásruhát visel, csavaros czeruzát, teltöltött és olyan számozott hordoz magával, a melyeket odahaza hírből sem ismert, hogy amerikai voltát mutassa, minél több jórszól megtanult angol kifejezést kever a beszédébe. Sehogy sincs megelégedve a honi állapotokkal, mindent lekicsinyel, a mi nem amerikai és ő a legbuzgóbb ügynöke a kivándorlásnak.

Csodálatos, hogy ezek az emberek hogy vándorolnak. Van a ki egy hónapra, sőt két hétre jön haza; néha igazán azt sem tudja, hogy minek. Az egyik hazáján néhány hónapra, mert beleúnt a munkába, a másik szétmézt, hogy vehet-e már földet pénzéből, a harmadik kiviszi feleségét, gyermekeit és így tovább, végnélküli variációkban. Van, a ki kétszer-háromszor volt már Amerikában és idehaza, sőt megismerkedtem olyannal is az «Ultonia»-n, a ki már kilencedszer tette meg az utat Európa és Amerika között. Igazán találós a név, a mit az amerikaiak ezeket az emberekre adtak, «birds of passage». — vándormadarak.

Ők az oceán vándormadarai, a kiknek két hazát adott a végzet, avagy talán egyet sem. Igazán amerikaiak sohasem tudnak lenni, Amerika után pedig nem találják magukat jól idehaza. Mindannyian lelki meghasonlások, egy benső néma tragédián mennek át, a mely

AZ «IFJÚ MAGYARORSZÁG» A TENGEREN.

űzi, hajítja őket az oceán egyik partjáról a másikra, a nélkül, hogy végleges nyugvópontot találnának.

És mégsem őket kell sajnálnunk legjobban. A legsajnálatraméltóbb a női és a gyermek-kivándorló, pedig újabban a kivándorlásnak ez a része emelkedik legerősebben. A paraszt ma már számos esetben kiviszi az asszonyát, mert odakint, ha felesége kosztot és kvártélyt ad, nagyon szépen kereshet. Igazán azonban az asszony sohasem találja bele magát az amerikai viszonyokba. A gyárkémények és felhőkarczók közül mindig hazavágyik falujába az akáczombok alá, a kőszénfüstből a szabad levegőre, a pipacs meg a búzavirág közé. A leány pedig, a ki kimegy, mind tönkre megy, elpusztul. Ma New-Yorkban legalább kétezer magyar leány szolgál, mint cseléd. Csábítja őket a hihetetlenül magas bér, meg az úri mód. De mi lesz belőlük? A faluba úri ruhában, tollas kalapban vissza nem jöhetnek, odakint senki el nem veszi őket, elpusztulnak az idegen világban könyörtelenül.

A hajón sokszor elnéztem ezeket a szegény asszonyokat, mikor egy-egy viharos napon összekuporodtak a fedélzet sarkában és imádkoztak. A kinek a *vizi betegség* még nem vette el egészen az erejét, kezébe vette kaposos imakönyvét és fenhangon olvasta:

— Uram, bocsásd meg a mi bűnünket . . .

A többiek gyengén, mormogva mondták utána. Nem volt pap, nem volt tömjénfűst, nem volt templom, de a legmeghatóbb imádságok egyike volt, a melyeket valaha csak halottam.

A gyermek sajnálatraméltó, de más szempontból. A hajón, a hol minden idegen és új,

az apróságok jól érzik magukat. Hamar megszokják az idegen környezetet, itt is, meg Amerikában is. És itt a veszedelem. A gyermek az a kapos, a mely a szülőt véglegesen

KÁRTYÁZÓ MAGYAROK AZ ÓCEÁNON.

Amerikához köti. Valljuk meg őszintén, az amerikai iskola jobb, mint a miénk; nagyobb vonzóerőt gyakorol a gyermek kedélyére, gondolkodására és ha a gyermek egyszer annak körébe belekerült, nem tud kiszabadulni belőle.

Azt a generációt, a mely odakint nevelődik, nem kapjuk vissza soha.

. . . Férfit, legalább nagy része, a hajón nem imádkozik, hanem a vizet bámulja és pipázik melléje nagyokat, vagy kártyázik. Szép napokon kifekszik a fedélzet deszkapadlójára és — pihen. A hol azonban öt ember kuporog a földön, vagy a hol ötven állnak egy fenekére állított hordó körül, ott a kártya járja. És érdekes, Fimmén túl már megszűnik a Reding Itel meg a Tell Vilmos birodalma, ott amerikai kártyával játszanak. Az amerikasok tanítják az új embereket, a *grinókat*, ennek a fontos tudománynak az ismeretére. Az új ember természetesen veszít, néha otthagyja egész pénzét, mire nem hagyják kiszállni Ellis Islandban, ha csak amerikai hozzátartozói ki nem váltják. Ez is elég gyakori eset, de csak a magyarok között. A svábok máriást játszanak gyufára, az oláhok közül pedig sok nem is ismeri a kártyát. Hiába, a hol nincs civilizáció . . .

Az oláhok egy része különben mást sem ismer: a fotografáló masinát. Velük volt legtöbb bajom a fényképezésnél. A magyarok, svábok, vagy akár a tótok is, szívesen álltak a gép elé, sőt sok esetben bajom is volt velük, mert rögtön pózba vágták magukat. Ellenkezőleg az oláhok. Azok sohasem hagyták magukat önként lefényképezetni, sőt volt egy fiatal legény, a ki egyenesen menekült a gép

az első Ultonia nevű leány, mióta a világ fennáll. Ő volt az egyetlen utas, a ki útlevél nélkül érkezett meg Ellis Islandba és mégis bebocsátották.

. . . Ellis Island az a pont, a hol a kivándorlás megszűnik. Ott már bevándorló lesz az Amerikába törekvő magyarból. Olyan ez a kicsiny sziget, mint valami csodálatosan nagy méhkaptár. Ezrével fogadja be az embereket, a kik az óriási fekete hajók érkeznek és szanaszét bocsátja őket mindenfelé, Amerika gyártelepeibe, bányáiba, a hol az óriási arányú amerikai munka folyik. Oda törekszenek az útitársaim is, talán már munkában is vannak azóta a kohók körül, vagy a föld mélyében. Ott dolgoznak és talán visszagondolnak a nagy vízre, a mely fölött tiszta volt a végtelen láthatár és talán visszagondolnak szülőfalujukra is, a hol nemesak tiszta és kék az ég, de magyar földre is borúl. Ez az a föld, a melyre visszavágyunk valamennyien és ez ad talán nekik erőt a megfeszítő nehéz munkához az oceánon túl, idegen földön, idegen ég alatt. . .

Tonelli Sándor.

AZ ASSZONYOK FÜDÉLZETE.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A *readingi fegyház balladája*. Radó Antal, a kinek legtöbb érdeme van Wilde Oszkárnak a magyar közönséggel való megismertetésében, lefordította a sajtószertű lelki életü, egyszerre vonzó és

is kellett hozzá, hogy a benne dolgozó művészi alkotó erőt végsőig feszítse, mert ez a ballada kétségkívül még a *Dorian Gray* és a *De profundis* mellett is Wilde művészi pályájának legmagasabb

úgy hogy a költemény egyáltalán nem a konstrukció, hanem az élő organizmus hatását teszi. Akármilyen bűnös volt is Wilde, s akármilyen posványba fulladt e költemény megírása után, — megírásakor a humanitás olyan fokra emelkedett, a melyre csak az emberiség legnagyobb szellemei jutnak el. A ballada fordításával tudomásunk szerint többen is megpróbálkoztak, de olyan igazi sikerrel egy sem, mint Radó. A műfordítást sohasem méltányos dolog az abszolút siker szempontjából nézni, mindig figyelemmel kell lenni a nehézségekre, melyek a fordító elé hárulnak; van költemény, melyet félsikérel lefordítani nagyobb mesterség, mint akárhány másikat teljes sikerrel. Radó fordítása az abszolút szempontból nézve is kiváló munka, a ki az eredeti ismerete nélkül olvassa, csaknem teljes fogalmat nyer szépségeiről. Az eredetivel való egybevetéskor látjuk csak aztán, micsoda finom művészmunkát végzett a fordító, mennyire vissza tudta adni az eredetinek nemesak külsejét, hanem szellemét, belső formáját, művészi zenéjét — szóval azt is, a mi benne a legmagasabb rendű költészet. Ha nem adja is a tökéletes eredetét, — ez tisztára lehetetlen — annyit mindenesetre ad belőle, a mennyit magyar nyelven adni lehet. Ez pedig a legnagyobb dícséret, mely műfordítót érhet. Külön ki kell még emelni azt a magvas bevezetést is, a melyben Radó elmond az olvasónak mindent, a mit a költemény előzményeiből, háttéréből ismerni kell: a ballada keletkezését, a költő lelki állapotát a börtönben, a költemény hatását.

Énekesek orvosa. Dr. *Tóvölgyi Elemér*, a zeneakadémia gégeorvosa kézikönyvet írt az éneklés egészségétanáról e címmel. A tartalmas, nagy ismeretre valló könyvben megtalálni mindent, a minek tudására és szem előtt tartására az éneklés foglalkozónak szüksége van, ha hangját észszerűen akarja gondozni. Előbb elméletileg alapozza meg mondanivalóját: tájékoztat a hangszer bonctanáról, élettanáról és kórtanáról, a hangról, az énekről, a

TENGERI BETEGEK.

eltaszító szellemű költő legnevezetesebb verses művét, a *readingi fegyház balladája*. Csodálatos egy költemény ez, talán a legmélyebb, legszomorúbb és legművészebb alkotása a világ modern költészetének. Wilde mintegy fél évvel a Reading Gaolból való kiszabadulása után írta, 1898-ban s nem a neve alatt, hanem C. 33 fegyházi száma alatt adta ki. Már akkor is óriási feltűnést keltett, megdöbbenve olvasták a költő ellenségei és kevés száma barátai egyaránt. Tárgya tekintetében nincs is párja a világirodalom történetében: eddig még nem volt rá eset, hogy igazi költő megírta volna a maga sanyalódását a közönséges gonosztevők börtönében. Mert a ballada igazi tárgya a költő rettentő lelki kínlódása a börtönben. A szegény gárdista esete, a kit halálra ítélték és a börtönben kivégeztek, mert féltékenységből megölte kedvesét, — csak alkalom a költő szubjektív érzéseinek objektív formába öntésére. Ez a gárdista maga, a saját személyében nem szerepel a költeményben, csak beszélnek, gondolkodnak, álmodnak róla czelláikban a rabok: csak sötét árnyékként lebeg a fegyház sötét levegője fölött. S ez a művészi forma megrázó hatással van az olvasóra: egyszerre kapja meg a lelket a halálra ítélt s a még élők sorsának iszonyatossága, mint a könyörtelen emberi végtét szörnyű szimbóluma. Wilde valóságos fölmagasztosul a szenvedésben, lelke megtelik végtelen számalommal szenvedő embertársai inánt, humanitását kiterjeszti a legalsóbb rendű ember-lényekre, megtalálja bennük az egész emberi társadalom képét. Nem hiába forgatta czellájában oly sokat a bibliát, szava nem egyszer biblikus magaslatoakra emelkedik. A bibliai krisztusi szeretet bizonyos tragikai harmóniába olvasztja fel tópet, ingadozó, bűn és erény közt tévelygő lelket, a melynek a fegyház szenvedése kellett, hogy megtisztítsa az élet szennjétől. S a fegyház szenvedése

csúcsa. Csodálatosan finom stil-érzékeny, szinte túlfellett esztheticizmusa megnevesedik ebben a költeményben, a lírai, drámai és epikai elemek közt váltakozó hang szerikus harmóniákba olvad össze, minden részlet, minden szó külön, eleven élettel, el.

AMERIKA MÁR LÁTSZIK.

A FÉRFIK FÜDÉLZETE.

KÉPEK A KIVÁNDORLÓ HAJÓRÓL. — Tonelli Sándor félvétel.

KÉPEK A KIVÁNDORLÓ HAJÓRÓL. — Tonelli Sándor félvétel.

FALUSI LAKODALMAS KOOSI.

légzéstől, aztán áttér a hangzavarokra. Tárgyalja okaikat és nyilvánulásait, melyek a test fiziológiai vagy pathológiai elváltozásából, vagy az orr, torok, gége helyi bántalmaiból folynak. Okozhat ilyen hangzavart a helytelen enklési mód, a hibás lélekzés, a hallás megromlása, az alkohol és a dohány túlságos élvezete stb. Egy külön fejezet szól aztán a hangzavarok kezelése módjáról, majd az énekes és az ének-művészet egészségét adja. Nagyon érdekesek a lámpalátról, az énekesek házi gyógyszer-táráról szóló fejezetek. Függelékül közli Hegyi Aranka, az elhunyt kitünő művész nő feljegyzéseit a szinpadai széptől szerkekről, közlül egy sereg széptőlszer és festék-receptet. Legvégül az énekesek tíz parancsolatát közli. A nagyon tanulságos munkában a szerzőnek más munkatársai is voltak Hegyi Aranka kívül is. Sik József zeneakadémiai énektanár írta a hangzavarokról és az énekhibákról szóló fejezetet, Prevozt Henrik operánékes pedig saját énekesi tapasztalatait mondja el számára.

Magyar Katonai Közlöny. A Ludovika Akadémia Közlönye, a mely eddig is az egyedi katonai dolgokkal tudományos színvonalon foglalkozó magyar vállalat volt, most a honvédelmi miniszter kezdeményezésére szelésebb alapokra helyezkedik s címét Magyar Katonai Közlönyre változtatta. Célja a még egészen csirában levő magyar hadtudományi irodalom fejlesztése. Mint a szerkesztés a miniszter által kirendelt bizottság munkatere mondja, a közlöny a magyar katonai irodalomnak az a szerve akar lenni, melylyel a hadügy a való élettel közvetlenül érintkezik, az a kapocs, mely a szellemi életet a gyakorlati élettel összeköti. Főfeladata tehát az, hogy felkutatás és összegyűjtése azon jelenségeket, tüneményeket, tapasztalatokat, eszméket, elveket és újításokat, melyeket a fejlődésre való törekvés a hadügy terén kelt, fejleszt, alkalmazni igyekszik vagy itt-ott már alkalmaz is. A folyóiratnak ebben az új formájában eddig két füzetet jelent meg, mindegyikben egész seregét találjuk a tartalmas és gondosan kidolgozott cikkeknek, melyek a hadi tudomány elméleti kérdéseivel s a modern hadseregek gyakorlati szükségleteivel foglalkoznak. Ha tovább is ezen a nyomon halad, a folyóiratra bizonyára igen szép hivatás vár a magyar katonai irodalom terén. Minden hónapban egyszer fog 5-6 íven megjelenni; előfizetési ára egy évre 8 korona, egyes füzet ára egy korona.

Az údv felé. Vissnyovszky Rezső versei, melyek címülnyukon egy szép női arcképpel ékesítve jelentek meg, bizonyára nagyon jószándékú, érzelmes és nemes lendületű lélekből fakadtak. — ezek azonban csak az életben értékes tulajdonságok, a költészetben csak akkor érnek valamit, ha eleven képzetet, alkotó képesség, eredetiség és egy sereg más elengedhetetlen tulajdonság párosul velük. Ezek közül pedig nincs a versekben jóformán semmi; valamennyi halvány, élettelen, tompán konganak, nagyon naivak ott, a hol frappánsaknak kellene lenniök. Nem, az ilyen dolgoknak nincs irodalmi értéke. Ma ez a kis könyv nem mond senkinek semmit, — valamikor talán kedves ifjurok emléke lesz szerzőjének, csirájukban elfojtásra ítél, de szép remények, alapítvány, de derék ambíciók emléke.

Az amatőr foto-almanachja. Dr. Kohlmann Artur igen ügyes kis évkönyvet adott ki e czimben amatőr-fényképezők számára. Nagy mennyiségű

fényképezésre vonatkozó cikk van benne, a melyek az amatőrök tudás vágyának, munkájuk tökéletesítésére való iparkodásuknak szolgálnak ezen kívül, a művészi fényképezés terén elérhető eredmények példájáért egy sereg csinos kép, a végén pedig fényképezések pontos feljegyzésére szolgáló jegyzéklapok.

Új könyvek:
A readingi fejjház balladája. Irta Wilde Oszkár. Fordította Radó Antal: Budapest, Lampel-Wodianer részvénytársaság; ára 1'60 korona.
Énekesek orvosa. Énekesek tan és gyójkönyve. Irta dr. Tóvölgyi Elemér. Budapest, Mai Henrik és fia.
Az údv felé. Versek, írta Vissnyovszky Rezső. Budapest, Stephaneum nyomda.
Az amatőr foto-almanachja. Szerkesztette dr. Kohlmann Artur. Budapest, az «Amatőr» kiadása; ára 3 korona.

EGYVELEG.

* **A francia gyarmatokon ezer európai katona közül 10, ezer benzilöltöt katona közül 11 hal meg egy évben.**
A fogak szépségét és egészségét megóvjaa a Dr. zay-féle Kalogén szoborszesz fogkrém, mely fertőtleníti és szagtalanítja is a szájüreget, orsáti és edzi a foghúst. E kiváló tulajdonságainál fogva a Kalogén a mindennapi szájhigiénés és fogtisztításnál nélkülözhetetlen és pótolhatatlan mindenkre nézve.

AZ ÚJ HÁZASPÁR ÜDVÖZLÉSE, FALUSI LAKODALMOKOR.

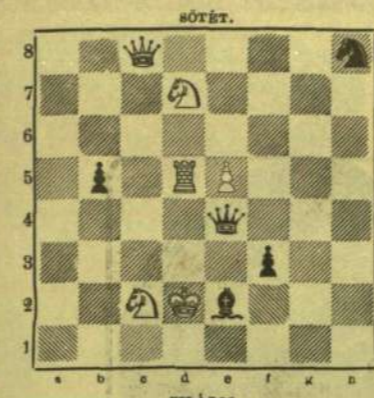
HALÁLOZÁSOK.

Elhaltak a közelebbi napokban: Mogyoródy Adolf 1848/49-iki honvédszázados, majd olasz királyi ezredes, 84 éves korában Budapesten. Ő szervezte az 1866. évi Klapka féle magyar légiót is. — János és szécsény-kovácsi János RÁFAEL, Nyitra vármegye volt főjegyzője, több vármegye volt táblabírája, a Jánosy család utolsó férfi sarja 90 éves korában Elecskén. — SZICSI ISTVÁN irgalmas-rendi áldozópap és alperjel életének 48-ik, szeretetességének 30-ik és áldozópapságának 22-ik évében Pápán. — Csikmádéfalvi FERENCZ LÁSZLÓ 23 éves korában Magyarújfaluban. — Nádudvari BONIS KÁLMÁN, m. kir. erdősz, fenyevesvölgyi erdőgazdónok. — Nagyréthei MOLNÁR KÁROLY dr. magy. kir. állami elmegyógyító-intézeti főorvos 44 éves korában Budapesten. — Vértessaljai VÉRTES GRÓGY kir. tanácsos, Fehérvármegye törvényhatósági bizottságának tagja 84 éves korában Mórton. — RIÓ ALAJOS, a «Gyöngyösi Lapok» főszerkesztője 54 éves korában Gyöngyösön. — DERÉNTY VILMOS nyug. királyi adótárnok, 79 éves korában Nagyszombatban. — UNGER Gusztáv gyógyszerész, Szilágy megye törvényhatósági bizottságának és Zilah város képviselőtestületének tagja 65 éves korában Zilahon. — SINGER Izmael rabbi, nyug. igazgató-tanító, az országos izraelita tanító-egyesület disztagja 80 éves korában Sátoraljaújhelyen. — Turopolyai JUSITS LAJOS nyug. királyi járásbíró 65 éves korában Hódásagon. — SZOBOTKA ADOLF nagybérlő 72 éves korában Pusztaszerezen. — BATIC FERENCZ 65 éves korában Budapesten. — Id. NAGY JÓZSEF nyug. állami tanító, ref. egyháztanácsos, 48-as honvéd, 79 éves korában Losoncban. — Keviczai KEVICZKY ISTVÁN, Turóc megye árvászkái elnöke 55 éves korában Turócszentmártonban. STECH KÁLMÁN 54 éves korában Rimaszomban. — ÉDER KÁLMÁN ügyvéd 66 éves korában Ráczekeven. — FUNK EDE székesfővárosi számvizsgáló 52 éves korában Budapesten. — VERMES ISTVÁN, Vermes Ódön 9 éves fia Kisteleényben. — WEISINGER ISTVÁN betűszedő 41 éves korában Budapesten. — KEDVESSY LACZKA, Kedvessy Ede 8 éves fia, Budapesten. — CSIKI ETELE, Csiki Ernő nemzeti múzeumai segédőr nyolcz hónapos fiacskája, Budapesten.

Özv. apátikéri BOTTLIK MÁRTONNÉ, szül. Mollináry Lina, negyvennyolczas honvédszázados özvegye, 85 éves korában Kossuthfalván. — Özv. monostori BARÉNTY ISTVÁNNÉ, szül. Kiripolszky Anna, 82 éves korában Pósfán. — IRÁNTY ISTVÁNNÉ, szül. zabari Szontagh Melánia 55 éves korában Kassán. — GRÓF BELEZNY ÁRPÁDNÉ szül. Horvát Holoasek Terézia ötvenhat éves korában Kispeszten. — Boldogfai FARKAS LAJOSNÉ, születtett Margitai Zsenka 26 éves korában Csáktornyan. — ÖZVEGY LAUENSTEIN ALFRÉDNÉ, szül. Kamermayer Anna, 51 éves korában Darmstadtban. — KRILOVICS JÁNOSNÉ, szül. Miller Klára, a kinek férje 48-ban zászlótartó volt a pesti nemzetőröknel, 86 éves korában Nagyváradon. — ANTALÓCZY ARANKA, a nyolczvaznas években ünnepeit bíli szépség, a ki később a gyermekevelés/terén értékesítette szellemi képességét Budapesten. — Turóczi-dévi és nagygalugyai ÖZV. PLATTY GÁSPÁRNÉ, szül. lipótszentmiklósi és óvári Pongrácz Irma 62 éves korában Iglón. — ÖZV. TEMPE PÁLNÉ, szül. Suci Anasztázia 63 éves korában Budapesten.

SAKKJÁTÉK.

2578. számú feladvány Dr. Gold Sámueltól, New-York.

Világos indúl és a harmadik lépésre matot ad.

2555. számú feladvány megfejtése Kintzig Róberttől.

Világos. a. Sötét.
 1. Kb7-b6 Kd5-e4
 2. Hf5-g3 Ke4-d3
 3. Vc8-g8 f matt.
 1. Vc8-h7
 2. Vc8-b7 Kd5-c4
 3. Hf5-e3 f matt.

2556. számú feladvány megfejtése Spöner Andortól.

Világos. a. Sötét.
 1. Fe2-a4 Kc4-d5
 2. Fa4-b3 f matt.
 1. ...-e4
 2. Bd5-d4

Foulard és «Henneberg-selyem»
 Nyers Bast-75 kr.-tól feljebb, bérmentes és vámentes.
 Chiné-sen. Minta postafordítá-
 Skót-lyal. Megrendelések bíz-
 mely nyelven is eszandók: 11990

Selyem
 an Seidenfabrikt. Henneberg in Zürich.
 NYILATKOZATI
 A Kerpel kézfimnitó minden nőnek nélkülözhetetlen toillettecikke. Minden tekintetben jobb, mint bármely más kézfimnitó.
 Kerpel kézfimnitó ára 90 fill. 4 éveteg bérmentve kild: Kerpel gyógyss. Budapest, Lipót-körút 28.

„AGRÁRIA“
 kukoriczaszártepő gép.
 Ásványi szabadalom.
 Bővebb telvilágosítást a takarmányozási eljárásról készséggel nyujtnak. 12176
 Levélezim:
 AGRÁRIA Budapest Váci-út 2. sz.

Ingen és bérmentesen!
 küldöm meg mindenki-
 nagy és gazda-
 nagy illusztrált
 főárjegyzéke-
 mat 3000-nél
 több képpel
 mindenemmi
 szolid, jó és ol-
 csó zeneművek-
 ről, cs. és kir.
 ndv. szállító
 Konrad János
 zeneműszállító-
 háza Brúv 482.
 (Csehszország).
 Tanulósegédü vonó nélkül csak
 K 480, 530, 6.—, Hegedűvonó
 K —80, 1.—, 140 és feljebb.
 Csittrák, harmonikák stb. rakítá-
 s. Tessék katalogust kérni. 12176

HA FÁJ A FEJE,
 ne téovázak, hanem hasznájlj asonjal
 Boretvás-féle MIGRAIN-Pasztilát
 mely 5 peroc alatt mindenféle tor-
 mészotú idages fejfájást, még ha
 krónikus is, megszüntet. Felülmi min-
 den eddig ismert szer. Hatásá bennlatos, még
 a leghevesebb fejfájásnál is. 12300
 Boretvás Tamás
 Kispeszt, Rákóczi-
 úton 6.
 ingyen postal szállítást 3 doboz rendelésnél.

Kufeké
 Gyermekek és legkisebbek
 számára.
 nyásos hasmenést, béhurutot, há-
 tanulóság fuzet ingyen kapható az árusítóhelyeken vagy
 Kufeké R. özégnél, Wien, I.

Szerkesztői üzenetek.
 Lázás éjszakák. Talán jó volt felzaklatott idegrend-
 szerének lecsillapítására, hogy írásban kötötte le, —
 azonban az olvasó közönségnek nem lehet beadni,
 mert nincs művészi megcsinálva. Egy neurasthe-
 nikus roham csak úgy nyersen, magában nem mű-
 vézi motívum, — művészi kell, a kinek kezében azzá
 legyen. A másiktól is csak ennyit mondhatunk.
 Makk-király. Vér ő felsége stb. Mi lesz ebből a
 kavargó, zürzavaros bizarrságból, ha egy kissé leül-
 lepedik? Kiváncsiak vagyunk rá. A bort is akkor isz-
 szák meg, a mikor kitisztul, de zavaros korában is
 megérezük az ízén, hogy csakugyan bor lesz-e be-
 löle?

Kufeké
 felnittek számára.
 nyásos hasmenést, béhurutot, há-
 tanulóság fuzet ingyen kapható az árusítóhelyeken vagy
 Kufeké R. özégnél, Wien, I.

Még a törzsasztalom is otthagytam,
 mert a dohányzás és a füstös levegő nem tett jót nekem. Köhögés, el-
 nyákosodás, gyomorégés volt a következménye. De ha az embernek nincs
 egyebe, és még arról is lemondjon — az se élet. És akkor megtörtént,
 hogy az edzés egy dohoz Fay-féle valódi sodeni ásvány-pasztilát adott
 és én próbát tettem velük. No és most? Ón látja, hogyan izlik nekem a
 dohányzás és a sör és én jobban érzem magamat most, mint azelőtt. Ezt
 eredményezte a Fay-féle valódi sodeni. A ki okos, az követi a példát.
 Vásárolható dobozonként 1 K 25-ért minden gyógyszerárban, droge-
 riában és ásványvízkereskedésben. Vezérképviseleté Ausztia-Magyar-
 ország részére: W. Th. Guntzer, Wien, IV/1, Grosse Neugasse 27.

RÉTHY BELA
 GYŐZTESZESZ
 VILÁGOSAN
RÉTHY FÉLE CZUKORKÁT
 AVALÓDI RÉTHY FÉLE CZUKORKA
 MINDEN ÉGYES DAPADÁRÁM RAJTA VAN E NEV:
RÉTHY.

**Vesszőparipa-
 lilliomtejszappan**
 Bergmann és Társa cégtől, Dresden és Tet-
 schen E/m. a naponta beérkező alismerő levelek
 bizonyossá szerint most a jövőben is a leg-
 hatóságosabb szappan maradt az összes gyógyas-
 panok között, szeplő ellen, valamint gyöngy, plná-
 bfr és rózsás arczszin elnyerésére és megájtá-
 sára. Darabja 80 fillért kaphat minden gyógy-
 szertárban és drogeriában, illatsz- és fodrász-
 tületben. 12142

+ Soványaság +
 Szép és telt testidomokat keleti ér-
 porunk által kiuntetve: Páris 1900, Hamburg 1901, Berlin 1903,
 6-8 hét alatt 30 font súlygyara-
 podás, garantált ártalmatlan. Or-
 vosilag ajánlja. Szigorúan lelkis-
 méreles. Nem süsége. Számos
 közszó írat. Ára kartononként
 használati utasítással, postatal-
 ványval vagy utánvétet, de portó
 nélkül 2 márk. Hygien. intézet.
 D. Franz Steiner & Co.,
 Berlin, 57, Königgrätzerstrasse 75.
 Budapestben kapható Török József
 gyógytárban Király-u. 12. 12408

Szeretet, Szülőföldemen. Nem költő irta dolgok,
 nincs bennük egy szó sem, a mely eredeti megfi-
 gyelést, friss, közvetlenül a szívből előtörő hangot
 árulna el. Megjegyezzük még, hogy azt a pontot,
 a melyből a világot sarkakból vethetné ki, nem
 Pythagoras, hanem Archimedes kereste.
 Elhagytuk egymást. Az a kevés hangulat, a mi a
 versben van, nem éri meg, hogy az ember keresztül
 vergődjön színtelen laposságán.
 Nem közölhetők továbbá: Nagyváros utcáján. Ahas-
 vér. — A kárhozat peroczeiben. — Lesz egy ünnep
 nemcsakára. — Álom. — Ifjú lányhoz. Kinos seje-
 lem. Lázálmain közt. Kéltárogatom. — Beggel. — Mig
 éltünk nyarának. A tegnap elmúlt. Eltávoztál. — Eskü
 a hó. Szerelmem nélkül. Álom, Álom, édes Álom stb.

KÉPTALÁNY.
 Az 5-ik számban megjelent képtalány megfejtése:
 Bátor igyekezettel minden lehetséges.
 Felelős szerkesztő: Hoitsy Pál.
 Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5.
 Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Svájczsi selyem a legjobb.
 Kérjen mintát tavaszi és nyári udonságainkhoz
 ruhák- és blúzokra: Sarah Courton. Messaline ombre,
 Armure granité, Louise, Taffetas, Mousseline 120 cm. széles,
 méterenként 1 K 20 f.-tól feljebb feketében, fehérben, egyzín-
 és színesben, ugymint bizott blúzok és öltönyök latust-
 és színesben. — Mi csak szavatolt szolid selyemkémlet adunk
 el közvetlenül magánfeleketek már bér- és vámentet
 hához szállítva.
SCHWEIZER & Co., Luzern U/24. (Svájcz.)
 Selyemkelme-kivitel. Kir. udv. szállító.

Elsőrendü
 terméke a magyar pezsgőgyártásnak, melyben
 a francia jelleg kifejezettert érvényesül s mint
 ilyen a francia pezsgőket pótolni van hivatva.
 Kapható: 12682/4
 minden elsőrangú túszerkereskedésben, kávéházban és vendéglőben

Ifjuság és szépség.
 A ki szép, ifu és érdekes arccal akar birni, az használja a
Leichner-féle Zsircarcpport
 Leichner-féle Hermelin- és Asparia-arcport
 melyeket a legmagasabb hölgykörök és a legelső művés-
 nők előszeretettel használnak. Nem látszik, hogy az arc
 porozva van. Onak azt szemlélőben kámbátó val-
 12687 menyti illatszeresznél és a gyárban
 L. Leichner, a kir. színházak BERLIN,
 szállírója Schützenstrasse 31.
 VILÁGKIÁLLÍTÁS MILANO 1906. Grand Prix.

KALOGÉN BRÁZAY SÓSBORSZESZ FOGKRÉM ÉS SZÁJ-VIZ

Serravallo

CHINA-BOR VASSAL. Egyetlenik kiállítás 1906. Legmagasabb kitünt. Erősítőszeregy gyengélkedők, vérszegények és lábbadózók számára.

Szépítő Kúrát

végezhet mindenki odahaza, ha egy dr. Jutassy-féle szépítő készletet beszeroz. Bőrszépítő készlet a normális, ép, tiszta arc bőr szépségének ápolására és megőrzésére.

Kozmetikai Gyógyintézet Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 4. sz. I. em. Kapható vagy megrendelhető az intézet kivül minden gyógyszeriarban.

Tűzijáték

Lampion, cotillon, táncz-torok, knall-bonbonok, álarczok papirsapkák, ruhadiszek, papirhangszerek, parókák, szakálak, jux cikkek, zászlók jelmez-kellékek papir-guirlandok, papir-kalapakok

EMMERLING ADOLF gyárosnál 13609 Budapest, Gróf Károlyi-utca 26. sz. Arjegyzék.

Jegygyűrűk és nászelszerek.

Jegygyűrű, cs. és kir. hatóságilag feljegyezve, valódi ezüst 80 fill., ezüst-aranyra bor, 1.-, uj arany K 3.-, 14 karát arany K 7.50, 8.50, 9.50.

Kérje ingyen és bérmentve nagy képes magyar árjegyzékem 3000-nél több ábrával órákról, arany- és ezüstírányokról.

Dr. Gölis-féle emésztő-por

Étrendi szer, kitűnő hatása van a különösen nehezen emészthető ételek föloldására, valamint az általános emésztésre és így a test táplálására és erősítésére is.

Jó harmonikák K 4.80.

Eladott 50,000 darab! Nincs vámköltség! Jótállás! Kicsérles megengedve, egy pénzvisszatérítés! 300 1/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 28 hang.

Kérje ingyen és bérmentve nagy képes magyar árjegyzékem 3000-nél több ábrával órákról, arany- és ezüstírányokról.

BŐRSZÉKIPAR. KENDI ANTAL Budapest, IV., Károlyi-utca 2.

Angol bőrbutor készítése, festése és renoválása saját műhelyben. Ebédlozések, irodafotelek valódi bőrrel, díszbutor-álmányok kárpítozásra.

Ha őszül a haja ne használjon mást, mint a „STELLA“-HAJVIZET, mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti szírért adja vissza.

Ajánljuk megtekintés végett a KALAPÁRUHÁZ Old American, Budapest, Belváros, Egyetem-utca 7. 5-6-7-8 koronás elsőrendű tavaszi kalap különlegességeit.

A gége, torok, tüdő, gyomor, bél, vese, hólyag hurutos bántalmainál felülmulhatatlan A MÁLNÁSI Sicilia ARTÉZI GYÓGVÍZ KAPHATO MINDENUTT FŐ-BRÁZAY KÁLMÁN RAKTÁR BUDAPEST, VIII., JOZSEF-KORUT 37/39.

Sárga János kolozsvári ékszer- és ezüstáru gyártótól a legújantóbban beszerozhető legdivatosabb ékszerek, ötvös-művek, ezüstművek, órák, egyházi felszerelési és iparművészeti cikkek előnyös részletfizetésre is.

Rozsnyay Pepsin bora.

Kellemes ízű, kiváló jó hatású szer étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomorgyengeség ellen. Étkezés közben véve, megóvja a gyomortelítéstől.

MAGYAR ÁLTALANOS HITELBANK. KÖZGYÜLÉSI MEGHÍVÓ.

A Magyar Általános Hitelbank szavazatra jogosult t. cz. részvényesei az 1908. évi márczius 19-én, csütörtökön délelőtti 10 órakor, Budapestben, a bank helyiségében (V., Nádor-utca 12, szám) tartandó 40-dik RENDES KÖZGYÜLÉSRE meghívataknak.

Sehol a világon

nem található olyan közkeletűnek örvendő, minden tekintetben kiváló szépítő-szer, mint a Rogátsy-féle magyar pipere-borax a mely bársnyos puhasságot, üdéséget és rózsás színt kölcsönöz az arcznak.

Körülbelül 100.000 drb. használatban. 5 évi jótállás, 8 napi próbára.

Konrad János, cs. és kir. udvari szállító Brűx, 1115. sz. (Csehország). Főárjegyzék 3000 ábrával kívánatra ingyen és bérmentve megküldetik.

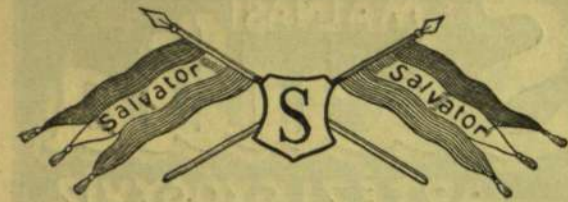

F.F.F. Fokrol-fokra föllelé. Legújabb szabadalmazott tornaszere. Az izomrendszere fokozatos fejlesztéséért jótudományosan ismert.

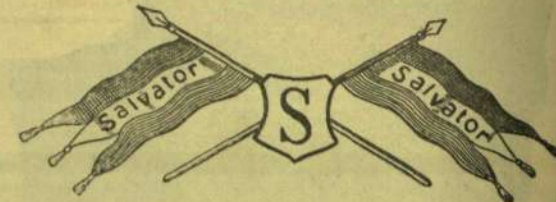
Budapesti Takarékpénztári és Országos Zalogkölcsön R-T.

Irodái: VI., Andrássy-ut 5. sz. a. (majd házában). Befizetett részvényitöke: 10 millió korona.

Elsőrendű gyógyviz és diätetikus ital

Vesebajoknál,

a húgyhólyag bántalmainál és köszvénynél,

a cukorbetegségnél,

az emésztési és lélegzési szervek hurutjainál

a **Bór és Lithion** tartalmu, vastól mentes

SALVATOR-FORRÁS

a continens legelső orvosi szaktekintélyei által kitűnő sikerrel használtatik.

Húgyhajtó hatásu.

Kellemes izü.

Vasmentes.

Könnyen emészthető.

Teljesen tiszta.

Állandó összetételü.

Különösen oly egyéneknek ajánlatos, kik ülő életmódjuk folytán

aranyeres bántalmakban, hasi vérbőségben, máj és veseizgalomban vagy húgy-savas lerakódásokban, vesehomok és vesekövek

képződésében szenvednek.

Forrásleírások és orvosi bizonyítványok, valamint elismerő nyilatkozatok betegek köréből díjmentesen állanak rendelkezésre.

„SALVATOR“ kapható minden ásványvizkereskedőnél vagy

SCHULTES ÁGOST

Szinye-Lipóczi Salvator-forrás vállalatnál

Budapest, V. Rudolf-rakpart 8.

12649

10. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

FŐMUNKATÁRS
MIKSZÁTH KÁLMÁN.

BUDAPEST, MÁRCZIUS 8.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ----- 16 korona
Félévre ----- 8 korona
Negyedévre ----- 4 korona.

A „Világkronika“-val
negyedévenként 80 fillérrel
több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldij is eszolandó.

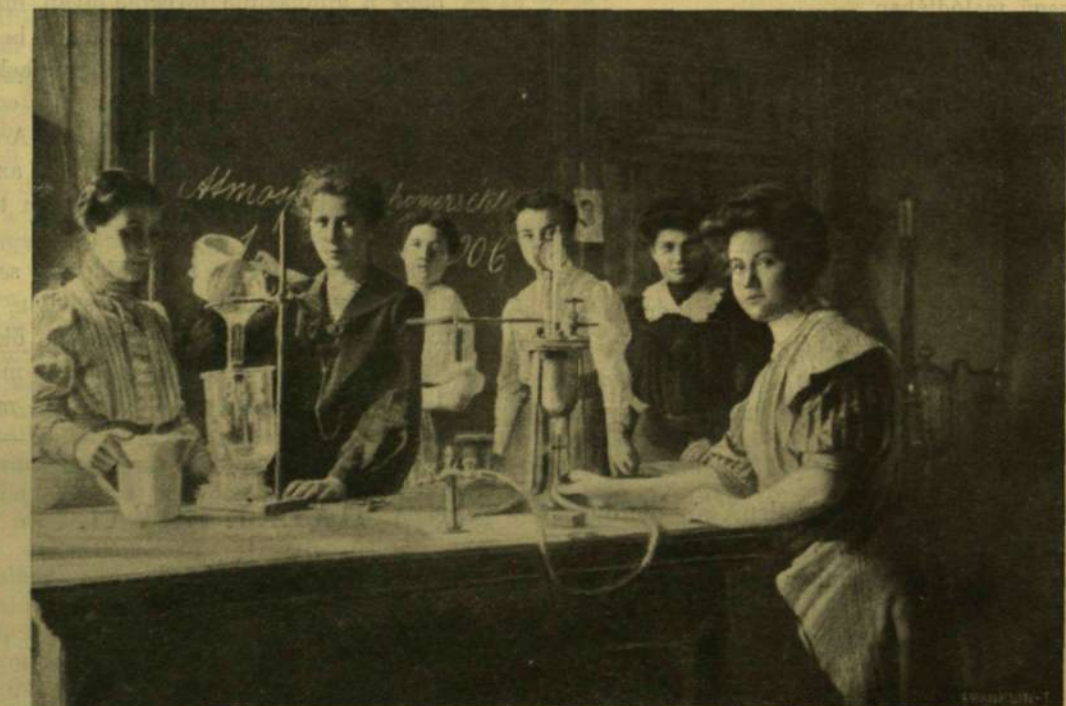
KISÉRLETEK SÓ ÉS JÉG KEVERÉKÉBEN.

FIZIKUS LEÁNYOK.

KÉTSÉGTelen, ha nagyon el talál szaporodni az emberiség (minthogy a földgömb nem tágítható), ha nagyon megfogy az élelem, bekövetkezhetik egy napon, eltűnnek nemcsak a virággal beültetett szántóföldek a Rivierán, Hollandiában, hanem még talán a házaik melletti rózsás-kertek is.

Természetesen nem úgy lesz végük, hogy talán a rózsák nem teremnének meg azontúl, vagy fölkerednének és hasznót hajtó kukorica-szárakká változnának (a hogy azt majd alább látni fogjuk egy átvitt értelemben való rózsafajnál). Az igazi rózsák azt nem teszik. A rózsák tudják, hogy ő nekik csak szépeknek kell lenni és illatozni. Egyéb dolguk és rendeltetésük nincs. Ha tehát egyszer mégis el fognának tűnni, ennek oka az élelmiszerek akkora hiánya lehet, hogy minden talpalatnyi földet törvény rendel el hasznos élelmi növényekkel elültetni.

Igen, a hogy elfoglalta az éhes és kapzsi ember az erdőket a bölényektől, a folyamokat a halaktól, a mocsarakat a békáktól, hát bizony elveszi a földet is a virágok alól.

VIZET FORRALNAK: 1. LÉGÜRES TÉRBE 2., AZ EDÉNYBE ZÁRT GŐZÖK NYOMÁSA ALATT.

A BUDAPESTI ÁLLAMI LEÁNYGIMNÁZIUM FIZIKA-ÓRÁIRÓL.

De egyelőre még nincs annyira. A kényszer még nem olyan erős. Most még csak ott tart, hogy miután már a neki hasznót nem hajtó állatokat nagyrészt elpusztította, a saját faja közt tart egy kis razzitát. Olyan viszonyokat teremtett, melyek az emberi nem poetikus részét, a kedves kis harmatos backfisch-leányokat, kik a sarlóra gyöngék, a kik szerelemre, gyönyörűségre vannak teremtve s arra, hogy a berkeikből immár kiszoruló csalogányt hallgassák (s nem a bölcsészeti tanfolyamot, vagy a fizikát), a kiknek a számára nyílnak a majdan elpusztítandó virágok, hogy a hajukban vagy a keblükön elhervadjanak, sivar férfii pályák igájába hajtják, mintha báránnyal akarnának vontatni nehézkes társzekeret, kátyús, hepehupás utakon.

Lehangoló dolog biz ez, de meg kell vele alkudni, mert így van, nem lehet rajta változtatni. A régi jó magyar társadalom megváltozott, a középosztály elszegényedett. A kisasszonyoknak is szükséges valami kenyérgéretet pályá után látni. A telefon, a posta, a távirat, a tanítóház, a hol elhelyezhetők, már nem mutatkozik elegendőnek. A magasabb